ABHIYAN WEEKLY-2040

अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ३७ / २०८१ वैशाख २१गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / May. 3, 2024 / मूल्य रु. १०/-

देशभरका सयौं स्थानमा डढेलो

काठमाडौ । देशभर वन डढेलोको अवस्था विकराल बन्दै गइरहेको छ । राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका अनुसार बुधबार ३९ जिल्लाका एक सय ६५ स्थानमा वन डढेलो लागिरहेको छ ।

वर्षा नभएमा अझै पनि वन डढेलो बढ्दै जाने भन्दै सरोकारवालाहरूले चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । यता जल तथा मौसम विज्ञान विभागअन्तर्गत जल तथा मौसम पूर्वानुमान महाशाखाले भने तत्कालका लागि डढेलो नियन्त्रण हुने किसिमको वर्षा नहुने बताएको छ ।

महाशाखाका मौसमविद् गोविन्द झाले आगामी तीन दिनसम्म मुलुकको केही स्थानमा छिटफुट मात्रै वर्षाको सम्भावना भए पनि डढेलो नियन्त्रण हुने गरी पानी नपर्ने जानकारी दिए । 'आगामी तीन दिनसम्म कोशी, गण्डकी, कर्णालीका केही पहाडी भेगमा आंशिक

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

स्थिर सरकार नै आजको आवश्यकता

काठमाडौ । नेकपा एमाले सहितको सत्ता समिकरण बनेको दुई महिना नपुग्दै फेरी अर्को सत्ता समिकरण बन्न सक्ने चर्चाले साना दलहरूमाथि छटपटी बढेको छ । सत्तमा रहेका जसपा, एकीकृत समाजवादी, नागरिक उन्मुक्ति पार्टी लगायतले आफ्नो हैसियत भन्दा बढी माग दाबी गरेपछि प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल दवावमा परेका छन् । एकीकृत समाजवादी पार्टीले त सरकारमै रहेपनि सरकारको विरोध गरिरहेको छ ।

एकीकृत समाजवादीले अरू साना दलभन्दा बढी वार्गेनिङ्ग गरिरहेकोले गर्दा कांग्रेस-एमाले मिल्न सक्ने सम्भावना बढेर गएको छ । एकीकृत समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष माधव नेपालले एमाले अध्यक्ष केपी ओलीलाई अनेक प्रकारका आरोप प्रत्यारोप लगाउँदै आएका हुनाले एमालेका दोस्रो तहका नेताहरूले समेत अब कांग्रेस-एमाले मिलेर स्थिर सरकार बनाउनुपर्ने बताउन थालेका छन् ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनताको नजरमा एमाले नै विश्वासिलो

काठमाडौ । २०८१ वैशाख १५ गते इलाममा प्रतिनिधिसभा र बझाङमा प्रदेशसभाको सांसदका लागि भएको निर्वाचनमा दुवै ठाउँमा नेकपा एमालेले जित निकालेको छ भने दुवै निर्वाचन क्षेत्रमा नेपाली कांग्रेस दोस्रो प्रतिस्पर्धी मै सिमित भयो । २०७९ मंसिर ४ गते भएको निर्वाचनमा इलाम २ मा नेकपा एमाले एक्लै निर्वाचनमा गएको भएपनि एमाले नेता स्व. सुभाष नेम्वाङले जित हाँसिल गरेका थिए ।

त्यसबेला कांग्रेस, माओवादी, एकीकृत समाजवादी र जसपाको गठबन्धन बनेको थियो सो गठबन्धनलाई नेम्वाङले पराजित गरेका थिए । नेम्वाङ्गसँग कांग्रेसका नेता डम्वर खड्का १ सय १४ मतको अन्तरमा पराजित भएका थिए भने नेम्वाङ्गको निधनपछि उक्त क्षेत्रमा वैशाख १५ गते निर्वाचन सम्पन्न भएको थियो ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनताको नजर कांग्रेस-एमालेमै

उपनिर्वाचनको परिणामले रास्वपा र एकीकृत समाजवादीलाई संकट थपियो

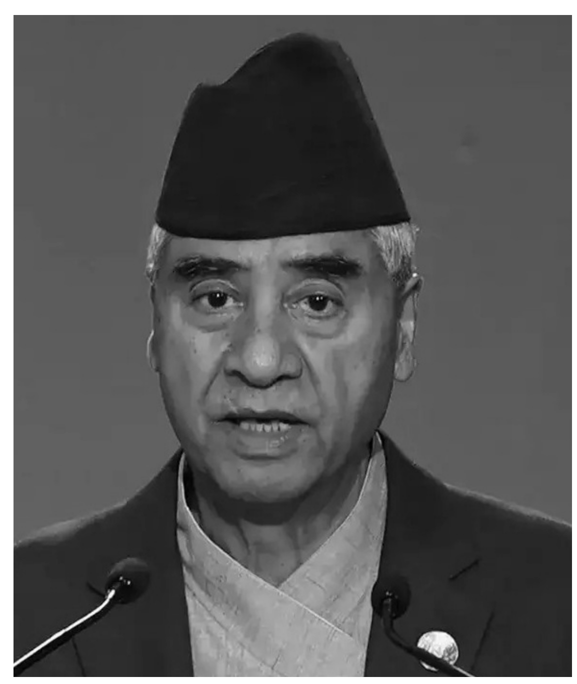

काठमाडौ । हालै सम्पन्न भएको इलाम क्षेत्र नं. २ र बझाङ प्रदेशसभा (१) क मा भएको उपनिर्वाचनको परिणामले आगामी दिनमा पनि नेपाली कांग्रेस र एमालेबीचमै प्रतिस्पर्धा हुने देखिएको छ । २०७४ र ०७९ मा भएको निर्वाचनमा दलहरूले गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका हुनाले कुन दलको क्षमता कति थियो भनेर यथार्थ मूल्यांकन हुन सकेको थिएन । यस पटकको उपनिर्वाचनमा दलहरू एक्लाएक्लै निर्वाचनमा गएका हुनाले स्वच्छ प्रतिस्पर्धा नै भएको छ । यस निर्वानको परिणामले नयाँ र केही क्षेत्रीय दलहरूको भविष्य सुखद हुन नसक्ने देखिएको छ ।

उपनिर्वाचनमा गएका अधिकांश दलका उम्मेदवारहरूको जमानत समेत जफत भएको छ । रास्वपा, राप्रपा, नेकपा एकीकृत समाजवादी लगायतका दलका उम्मेदवारहरू कसैले पनि जमानत जोगाउन सकेनन् । राजनीतिक धरातल नै नभएकाहरूले बोलैकै आधारमा कतिन्जेल राजनीति गर्न सक्दा रहेछन् यो उपनिर्वाचनको परिणामले नै देखाएको छ । एउटा निर्वाचन लडेर केही सिट जित्न सफल भएकै भरमा त्यही सिटलाई देखाएर सत्ताको दुरूपयोग गरेर आफूले आफैँलाई धोका दिँदै आम नागरिक माथि धोका दिँदै आफैँले आफूलाई निर्दोष सावित गराउँदा जनताले कसरी दण्डित गराउँदा रहेछन् भन्ने प्रमाण उपनिर्वाचनले दिएको छ । सत्ताको बलमा अरूलाई गाली गर्दै आएका एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाललाई समेत यो उपनिर्वाचनल राम्रो प्रमाण दिएको छ ।

उनको पार्टीका उम्मेदवारले इलाम र बझाङ दुवै क्षेत्रमा जमानतसम्म जोगउान सकेनन् भने इलाम २ मा त ४०४ मत मात्र उम्मेदवारले ल्याउन सके । इलाम एकीकृत समाजवादीका सम्मानित नेता पूर्व प्रधानमन्त्री झलनाथ खनालको गृह जिल्ला समेत हो । शर्वनाक हार व्यहोरेपछि

>>> बाँकी ८ पेजमा

यी नेताहरूको राजनीतिक यात्रा समाप्त भयो त ?

काठमाडौ । कुनै बेला आ-आफ्ना पार्टीमा शक्तिशाली बनेका केही राजनीतिज्ञहरू अहिले कुनामा पुगेका छन् । पटक-पटक उपप्रधानमन्त्री मन्त्री सहित शक्तिशाली मन्त्री बनेकाहरू अहिले गुमनाम जस्तै भएका छन् । कुनै बेला उनीहरूकै कारण राजनीतिमा हलचल ल्याउनेहरू नै अहिले केहीले पार्टी नै त्यागीसकेका भएपनि केहीभने पार्टीभित्रै रहेपनि गुमनाम जस्तै भएका छन् ।

पार्टीलाई समयअनुसार परिवर्तन गर्दै लैजानुपर्दछ र एउटा उदेश्य पूरा भएपछि अर्को चरणमा प्रवेश गर्नुपर्दछ भने आफ्नो नीतिमा माओवादी केन्द्र र अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल सहमत नभएकाले पूर्व प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई आफ्नो लक्ष्यमा पुग्न सकेका छैनन् । माओवादी पार्टी परित्याग गरेपछि विभिन्न प्रयास गरेर पार्टी बनाउने रणनीति लिएका भएपनि भट्टराई असफल सावित हुँदै आएका छन् ।

पार्टी एकता गरी २०७९ को संघीय निर्वाचनमा माओवादीकै निर्वाचन चिन्ह लिएर निर्वाचनमा सामेल भएका भट्टराई निर्वाचनपछि पुष्पकमल दाहालले वास्ता नगरेपछि भट्टराई राजनीतिक विलखबन्दमा परेका छन् । २०७५ जेष्ठ ३ मा एमाले र माओवादी केन्द्र मिलेर नेकपा गठन भएपछि पुष्पकमल दाहाल, माधव नेपाल र झलनाथ खनालको प्यानलमा रहेर

>>> बाँकी ८ पेजमा

भ्रष्टाचारीहरुलाई निलम्बन नहुने बाटो खुल्यो

काठमाडौ । भ्रष्टाचार जस्तो नैतिक पतन देखिने गम्भीर फौजदारी मुद्दामा सजाए पाएका मनाङबाट प्रतिनिधिसभामा निर्वाचित भएका नेपाली कांग्रेसका सांसद टेकबहादुर गुरूङको निलम्बन सर्बोच्च अदालतका न्यायाधिशद्वय मनोज कुमार शर्मा र विनोद शर्माको संयुक्त इजलासले निलम्वन फुकुवा गरिदिएपछि अब तल्लो अदालतबाट भ्रष्टाचारी भनि जरिवाना र सो बराबरको विगो असूल उपर गर्ने निर्णय भएपनि निलम्बन भने फुकुवा हुने बाटो खुलेको छ । न्यायाधिशद्वय कांग्रसको सिफारिसमै न्यायाधिश भएका र गुरूङपनि कांग्रेसकै सांसद भएकाले यस्तो निर्णय भएको हो भन्ने चर्चा समेत चलेको छ ।

सर्बोच्च अदालतले यसअघि कायम गरेका नजिरलाई समेत वेवास्ता गर्दै न्यायाधिशद्वयले सांसद गुरूङको निलम्बन फुकुवा गरिदिएकोमा अदालतभित्रै त्यसको चर्चा परिचर्चा सुरू भएको छ । सांसद गुरूङलाई भृकुटी मण्डपमा रहेको फनपार्कको जग्गा भाडामा दिँदा भ्रष्टाचार गरेको भन्दै विशेष अदालतले १ करोड २१ लाख ८४ हजार जरिवाना र सो बराबरको विगो असुल उपर गर्ने फैसला गरेको थियो । सो फैसलाको विरूद्ध गुरूङले सर्बोच्चमा पुनरावेदन गरेका र सो विषय अहिले सर्बोच्चमै विचाराधिन रहेको अवस्थामा गुरूङको सांसद पद निलम्बन

>>> बाँकी ८ पेजमा

नेपाली कांग्रेसको दोहोरो चरित्र ?

काठमाडौ । पछिल्लो समयमा नेपाली कांग्रेसका नेताहरूको आचरणका बारेमा चर्चा परिचर्चा हुँदै गएको छ । त्यसरी चर्चा परिचर्चा भएका नेताहरूमा पटक पटक मन्त्री भै सकेका र सांसद रहेका व्यक्तिहरू रहेका छन् । मनाङबाट संघीय सांसद रहेका टेक बहादुर गुरूङ, दिपक खड्का र पूर्व मन्त्री मोहम्मद अफताव आलम रहेका छन् ।

टेकबहादुर गुरूङ भ्रष्टाचार काण्डमा विशेष अदालतद्वारा दोषी ठहर भैसकेका व्यक्ति हुन् भने खड्काले नेपाल स्काउटको जग्गा भाडामा लिएर अरू जग्गा समेत हडपेको र भाडा समेत नतिरी सम्झौताको म्याद सकिएपछि जग्गा र केही भवन कब्जा

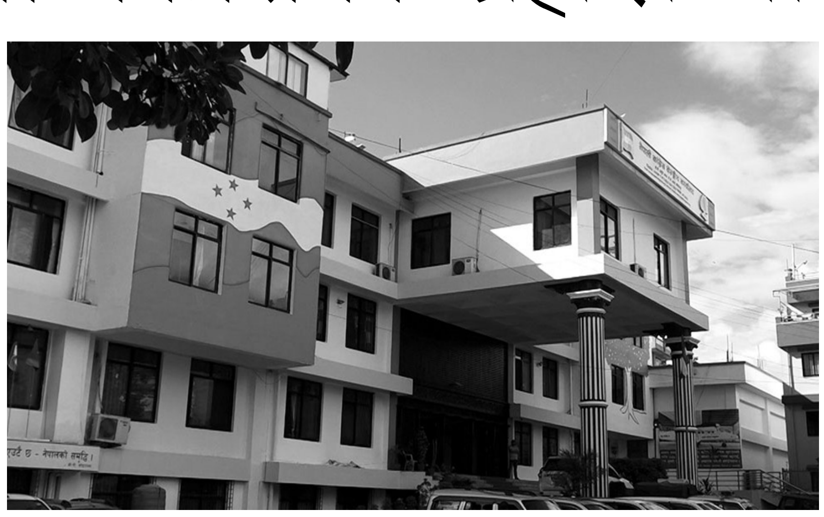

गरि लिएको आरोप लाग्दै आएको छ । अफताव आलमलाई जिउँदै मान्छेलाई इट्टा भट्टामा जलाएर मारेका आरोप लागेको छ । उनलाई जिल्ला अदालत रौतहटले आजिवन कारावासको सजाएँ सुनाएको छ ।

कांग्रेसका नेताहरूले यस विषयमा आजसम्म एक शब्द बोलको छैनन् । कांग्रेसले गलत काम गर्नेलाई छानीछानी निर्वाचनका बेला टिकट दिने गरेको छ । उनीहरूलाई संरक्षण समेत संस्थागत रूपमै कांग्रेसले गर्दै आएको छ । आफ्नो पार्टीका सांसद, नेता र कार्यकर्ताहरू गलत काममा लाग्छ त्यस विषयमा कांग्रेस किन बोल्न सक्दैन । आफ्नो पार्टीका नेताहरू नै

>>> बाँकी ८ पेजमा

आइपिओ निष्कासन अनुमति अझै अनिश्चित

काठमाडौं । नेपाल धितोपत्र बोर्डमा दर्ता भएर सार्वजनिक निष्कासन (आइपिओ) अनुमतिको पर्खाइमा रहेका कम्पनीको संख्या ३४ पुगेको छ । ६ महिनादेखि रोकिएको आइपिओ निस्कासन कहिले खुल्ने हो टुंगो छैन । तत्कालीन बोर्ड अध्यक्ष रमेशकुमार हमालको कार्यकाल गत पुसमा सकिएपछि कुनै पनि कम्पनीले आइपिओको स्वीकृति पाएको छैन । चैतको पहिलो साताबाट निमित्त अध्यक्षको जिम्मा हालका कार्यकारी निर्देशक डा. नवराज अधिकारीलाई दिइएको थियो । सो समयमा अधिकारीलाई आइपिओ निष्कासनको अनुमति दिन अर्थमन्त्री वर्षमान पुनले निर्देशन दिएका थिए । तर, उनले आइपिओ निष्कासनको अनुमति दिएनन् ।

विशेष गरी, प्रिमियम मूल्यमा आइपिओ

>>> बाँकी ८ पेजमा

क्रूर व्यवहार र धोखाधडी चुनावको विरासत

दिपक श्रेष्ठ

'भारतीय प्रशासित कश्मीरका जनताको चाहना र आकांक्षाप्रति गणना गरिएको र विचार गरिएको कठोरता र असंवेदनशीलता प्रदर्शन गर्दै, भारतका गृहमन्त्री अमित शाहले घोषणा गरेका छन् कि जम्मु र काश्मिरमा ३० सेप्टेम्बर, २०२४ अघि विधानसभा चुनाव हुनेछ,' उनले थपे, 'भाजपा मन जित्नमा विश्वास गर्छ ।'

भारतको निर्वाचन आयोगले अधिसूचित गरेको छ कि जम्मूमा संसदीय निर्वाचन अप्रिल २६ मा दुई चरणमा हुनेछ र श्रीनगर निर्वाचन क्षेत्रको चुनाव मे ज्ञघ मा चार चरणहरूमा हुनेछ। जम्मु र कश्मीरका मुख्य निर्वाचन अधिकारी हर्देश कुमारले अगस्त १७, २०२२ मा भने, "हामी यस क्षेत्रमा बस्ने गैर-कश्मीरीहरू सहित अन्तिम सूचीमा (२ देखि २.५ मिलियन) नयाँ मतदाताहरू थपिने आशा गरिरहेका छौं ।

आज, भारतले विवादित क्षेत्रमा कश्मीर रूबिकनलाई भारतीय संसदका सदस्यहरू चयन गर्नको लागि सामना गरिरहेको छ। यदि भारतले काश्मिरी जनताको साँचो भावनालाई भत्काउने स्वतन्त्र, निष्पक्ष र पारदर्शी चुनाव गराएर साहसका साथ रूबिकन पार गर्यो भने ७७ वर्ष पुरानो कश्मीर द्वन्द्वको अन्तिम शान्तिपूर्ण समाधान हुने देखिन्छ। यदि भारतले क्रसिङमा झुक्किएर चुनावी धाँधली गर्ने र संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषद्को प्रस्तावमा मनाइएका कश्मीरी आत्मनिर्णयलाई अस्वीकार गर्ने आफ्नो पुरानो नराम्रो बानीलाई निरन्तरता दियो भने कश्मीर दमन, पीडा र निराशाको चपेटामा रहनेछ ।

भारतले जहिले पनि कश्मीरमा आफ्नो औपनिवेशिक र लोकतान्त्रिक विरोधी तरिकामा अडिग रह्यो। ब्रिटिश इतिहासकार, बर्ट्रान्ड रसेलले १९६४ मा भनेका थिए, 'अन्तर्राष्ट्रिय मामिलामा भारतीय सरकारको उच्च आदर्शवाद कश्मीरको प्रश्नको सामना गर्दा पूर्ण रूपमा भत्किन्छ ।'

'भारतको दोस्रो गान्धी' भनेर चिनिने जयप्रकाश नारायणले सन् १९६० मा भारतकी तत्कालीन प्रधानमन्त्री इन्दिरा गान्धीलाई यसो भनेः हामी लोकतन्त्रको दाबी गर्छौं तर कश्मीरमा बलद्वारा शासन गर्छौं... कश्मीरे समस्या पाकिस्तानले चाहेकोले होइन । कश्मीर कब्जा गर्नुहोस्, तर त्यहाँका जनतामा गहिरो र व्यापक राजनीतिक असन्तुष्टि छ ।

जर्ज फर्नान्डिस, तत्कालीन कश्मीर मामिलाका संघीय मन्त्रीले १२ अक्टोबर, १९९० मा हार्वर्ड विश्वविद्यालय, सेन्टर फर इन्टरनेशनल अफेयर्समा भाषण दिए। दिल्लीले निर्वाचित सरकारलाई खारेज गर्यो। सरकारको बर्खास्तिले कश्मीरका जनतालाई सङ्केत दियो कि राज्यको शासनको सम्बन्धमा उनीहरूले लिने कुनै पनि इमानदार निर्णयलाई दिल्लीमा रहेको शक्तिले सजिलै पन्छाउन सक्छ। दिल्लीविरूद्धको आक्रोश स्वाभाविक रूपमा उठ्यो । सन् १९८७ मा निष्पक्ष निर्वाचन हुन सकिन्थ्यो । दुर्भाग्यवश, त्यहाँ थिएन। धेरै मानिसहरू हैरान भए । धेरै युवाहरू गम्भीर अपमानको सिकार भए। कश्मीरीहरूले निष्पक्ष र वस्तुनिष्ठ चुनावमा जनताको इच्छाको कुनै पनि अभिव्यक्तिलाई दिल्लीले सधैंको लागि रोक्न सक्ने महसुस गरे। यी सबैले युवाहरूमा पूर्ण निराशा र अलगावको भावना सिर्जना गरेको छ ।

जम्मू-कश्मीर सरकारका पूर्व मुख्य सचिव पीके दवेले १९९१ मा स्वीकार गरे, 'कश्मीरमा चुनाव सुरुदेखि नै धाँधली भएको छ ।'

सेप्टेम्बर १७, २००९ मा बुकर पुरस्कार विजेता अरून्धती रोयले भनिन्, "कश्मीरमा चुनावको लामो र आकर्षक विगत छ। १९८७ को स्पष्ट रूपमा धाँधली भएको राज्य चुनाव १९९० मा सुरु भएको सशस्त्र विद्रोहको लागि तत्काल उत्तेजना थियो। त्यसबेलादेखि, चुनावहरू सैन्य कब्जाको एक राम्रो सम्मानित उपकरण बनेको छ, भारतको गहिरो राज्यको लागि एक भयावह खेल मैदाना प्रत्येक चुनावको नतिजा कस्तो हुन्छ भन्ने निर्णय गर्ने अरू कसैको भन्दा खुफिया एजेन्सीहरू हुन्। प्रत्येक चुनाव पछि, भारतीय प्रतिष्ठानले घोषणा गर्दछ कि भारतले कश्मीरका जनताबाट लोकप्रिय जनादेश जितेको छ । डा. श्री प्रकाशले आफ्नो पुस्तक 'ट्वान्टी टम्ल्टुअस इयर्स इनसाइट्स इन इन्डियन पोलिटि' पृष्ठ ५६८ मा लेख्छन्, 'कश्मीरी क्रोध वास्तवमा सन् १९८७ मा भएको चुनावमा व्यापक धाँधलीबाट सुरू भएको थियो ।'

एमी वाल्डम्यानले २४ अगस्त, २००२ मा न्यूयोर्क टाइम्समा लेखेकी थिइन्, 'सन् १९८७ मा कश्मीरमा धाँधलीपूर्ण चुनावले सशस्त्र विद्रोहलाई उत्प्रेरित गर्न मद्दत गऱ्यो जुन भारतको अनुमानमा ३५,००० भन्दा बढीको ज्यान गएको थियो ।'

हामीलाई अहिले थाहा छ कि १९८७ को धोखाधडी चुनावले कश्मीरीहरू बीचको आशाको अन्तिम झिलमिलाहटलाई निभाइदियो कि भारतले सुरक्षा परिषदले तोकेको स्वतन्त्र र निष्पक्ष जनमत संग्रहमा झुक्नेछ।

कश्मीरमा नक्कली चुनावको उपचार, तथापि, उस्तै होइन, तर वास्तविक लोकतान्त्रिक लेख प्रदान गर्दछ। तसर्थ, स्वतन्त्र र निष्पक्ष छनोटको फन्दामा फसाएर, संयुक्त राष्ट्रसंघजस्ता तटस्थ निकायको निगरानी र सुपरिवेक्षणमा कश्मीरका जनता जनमतसंग्रहमा सहभागी हुन उत्सुक छन् ।

पूर्वी टिमोरको स्थिति १९९९ मा पूर्वी टिमोरको स्वतन्त्र र निष्पक्ष मतदानद्वारा समाधान गरिएको थियो। यस्तै, संयुक्त राज्य अमेरिका र युरोपेली संघ द्वारा च्याम्पियन कोसोभो, मोन्टेनेग्रो र दक्षिणी सुडान मा भयो।कश्मीरको स्वदेशी विद्रोहको समाधान फरक छैन। स्वाभिमान, स्वतन्त्रता र स्वाभिमानको गैरजिम्मेवार लालच जुन आत्म-निर्णयको साथ आउँछ, कुनै क्षेत्रीय वा क्षेत्रीय सीमाहरू जान्दैन ।

सुरक्षा परिषद्ले १९५७ को एक प्रस्ताव १२२ मा चुनावको सबटरफ्यूजको निन्दा गरेको छ। यसले सम्बन्धित सरकार र अधिकारीहरूलाई 'जम्मु र कश्मीर राज्यको अन्तिम निर्णय अनुसार बनाइनेछ भन्ने आफ्नो संकल्पमा मूर्त सिद्धान्तको सम्फना गराएको छ। संयुक्त राष्ट्र संघको संरक्षणमा सम्पन्न स्वतन्त्र र निष्पक्ष जनमत संग्रहको प्रजातान्त्रिक विधिद्वारा अभिव्यक्त भएको जनताको इच्छा ।'

प्रस्तावमा थप स्पष्ट पारिएको छ कि संविधान सभाको आह्वान र सभाले कश्मीरको भविष्यको आकार र सम्बद्धता निर्धारण गर्नको लागि लिने वा गर्न सक्ने कुनै पनि कार्य कश्मीरी आत्मनिर्णयको लागि कुनै सरोकार हुनेछैन ।

कश्मीरमा जनमतसंग्रह गराउनका लागि निम्न कदमहरू चाल्न म प्रस्ताव गर्दछु । पहिलो, युद्धविराम रेखाको दुबै छेउमा रहेको जम्मू कश्मीर राज्यको असैनिकीकरण । दोस्रो, शान्ति र सुरक्षाको वातावरण सिर्जना गर्नुपर्छ । तेस्रो, काश्मिरको जनसांख्यिकी परिवर्तन गर्न डिजाइन गरिएको डोमिसाइल कानून लगायत सबै कठोर कानुनहरू खारेज गरिनुपर्छ ।

चौथो, मोहम्मद यासिन मलिक, शाबिर अहमद शाह, मसरत आलम भट, आसिया अन्द्राबी, खुर्रम परवेज र अन्य लगायत सबै राजनीतिक बन्दीहरूलाई तुरून्त र बिना शर्त रिहा गरिनुपर्छ । पाँचौं, शान्तिपूर्ण संघ, सभा र प्रदर्शनको अधिकार पुनर्स्थापित गर्नुपर्छ । छैटौं, काश्मिरी राजनीतिक प्रतिरोधी नेतृत्वलाई बिना अवरोध विदेश यात्रा गर्न अनुमति दिनुपर्छ । सातौं, कुनै पनि समाधानले लोकतान्त्रिक सिद्धान्तहरू, कानूनको शासन, र कश्मीरका प्रत्येक बासिन्दाको सुरक्षालाई पूरा गर्नुपर्छ, चाहे तिनीहरूको धार्मिक आस्था जुनसुकै भए पनि । आठौं, जनमत संग्रह गर्न अन्तर्राष्ट्रिय र तटस्थ टोली खटाइनुपर्छ ।

कश्मीरको पीडा संयुक्त राष्ट्र संघको निष्क्रियताको लागि आलोचना हो। यो अवस्था सुरक्षा परिषद्का सदस्यहरूको अन्तस्करणको आह्वान हो, विशेष गरी संयुक्त राज्य अमेरिकालाई ।

कश्मीर विवादको न्यायोचित समाधानको लागि इमान्दार र गम्भीर प्रयासले परिस्थितिको वास्तविकतालाई पूर्ण रूपमा व्यवहार गर्नुपर्दछ र यसमा संलग्न जनताको अधिकारलाई पूर्ण रूपमा प्रतिक्रिया दिनुपर्दछ। वास्तवमा, कश्मीरका जनताको चाहनालाई बेवास्ता गर्ने र संयुक्त राष्ट्र संघलाई बेवास्ता गर्न डिजाइन गरिएको कुनै पनि प्रक्रिया व्यर्थताको अभ्यास मात्र साबित हुनेछैन तर अकल्पनीय मानवीय र राजनीतिक क्षति पनि निम्त्याउन सक्छ ।

मर्स्याङ्दी-काठमाडौं प्रसारणलाइन र माताातीर्थ सबस्टेसन सञ्चालनमा

काठमाडौं । मर्स्याङ्दी नदी जलाधार क्षेत्रको जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् काठमाडौं उपत्यकामा ल्याउन निर्माण गरिएको मर्स्याङ्दी-काठमाडौं दुई सय २० केभी डबल सर्किट प्रसारणलाइन तथा दुई सय २० केभी मातातीर्थ सबस्टेसन सञ्चालनमा आएको छ । २२०/१३२ केभी, तीन सय २० एमभिए क्षमताको मातातीर्थ सबस्टेसन काठमाडौं उपत्यकामा विद्युत् आपूर्तिका लागि सबैभन्दा ठूलो सबस्टेसन हो । आइतबार काठमाडौंको चन्द्रागिरिमा निर्माण गरिएको सबस्टेसन उद्घाटन गर्दै प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले जलविद्युत्को विकासमा गुणात्मक फड्को मारिरहेको तथ्यांकले नै पुष्टि गरिरहेको बताए । उनले देश विकासको युगतर्फ प्रवेश गरेकाले यसलाई सकारात्मक रूपमा लिएर अगाडि बढ्नुपर्ने बताए ।

उक्त अवसरमा प्रधानमन्त्री प्रचण्डले प्रसारणलाइनलगायत विकास आयोजनामा वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग र रुख कटानमा देखिएको समस्या समाधान गरी आयोजनाहरू अगाडि बढाउन विकासको साधक बन्न सम्बन्धित निकायलाई निर्देशन दिए । कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेतले जनताको जलविद्युत् कार्यक्रमअन्तर्गत तीनै तहका सरकार र आम नेपालको लगानीमा जलविद्युत् आयोजना निर्माण अगाडि बढाउन लागिएको बताए । नेपालका लागि नर्वेली राजदूत टोरून ड्रामडालले विद्युत् प्रसारण र वितरण लाइन निर्माणमा नेपालले महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल गरिरहेको बताए । यस्ता पूर्वाधार निर्माणले खाना पकाउन प्रयोग हुने ग्यासको आयातलाई विस्थापित गरी उपभोक्तालाई सस्तो विद्युत् उपभोग गर्न प्रोत्साहित गर्ने उनले बताए । एसियाली विकास बैंकका उपाध्यक्ष यिङमिङ याङले प्रसारणलाइन तथा सबस्टेसन निर्माण ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण कोसेढुंगा भएको बताउँदै ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा सहयोग गर्न सधैं तयार रहेको बताए ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले वन कटानी तथा जग्गा प्राप्तीसम्बन्धी कार्यलाई सहज एवं छिटो-छरितो नबनाएसम्म विकास आयोजना पूर्वनिर्धारित समय र लागतभित्र सम्पन्न गर्न सम्भव नदेखिएको बताए ।

नेपाल सरकार तथा प्राधिकरणको लगानी र नर्वे सरकारको अनुदान तथा एसियाली विकास बैंकको सहुलियतपूर्ण ऋणमा मर्स्याङ्दी -काठमाडौं प्रसारणलाइन आयोजना सुरू गरिएको हो । आयोजनाको लागत करिब आठ अर्ब रुपैयाँ रहेको छ । मर्स्याङ्दी-काठमाडौं प्रसारणलाइन निर्माणका लागि भारतीय कम्पनी टाटा प्रोजेक्ट्ससँग १६ असार ०७३ मा ठेक्का सम्झौता भई भदौ ०७३ बाट निर्माण सुरु भएको थियो । मर्स्याङ्दी नदी जलाधार क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् काठमाडौं उपत्यकामा ल्याउन तनहुँको आँबुखैरेनीस्थित मार्किचोक सबस्टेसनबाट काठमाडौंसम्मको मर्स्याङ्दी -काठमाडौं दुई सय २० केभी डबल सर्किट प्रसारणलाइन निर्माण गरिएको हो ।

तनहुँ, गोरखा, चितवन धादिङ र काठमाडौंमा निर्माण गरिएका प्रसारणलाइनको लम्बाइ ८२ किलोमिटर छ । प्रसारणलाइनमा दुई सय ३३ वटा टावर निर्माण गरिएको छ । प्रसारणलाइनलाई हाल एक सय ३२ केभीमा चार्ज गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ । मर्स्याङ्दी-काठमाडौं र त्रिशूली-काठमाडौं प्रसारणलाइनबाट आएको करिब एक-एक हजार मेगावाट विद्युत् बाढभन्ज्याङमा आबद्ध भई त्यहाँबाट करिब दुई हजार मेगावाट विद्युत् मल्टिसर्किट प्रसारणलाइनमार्फत मातातीर्थ सबस्टेसनमा समाहित हुनेछ ।मर्स्याङ्दी र त्रिशूली नदी बेसिनमा उत्पादित विद्युत् प्रवाह हुने भएकाले काठमाडौं उपत्यकाको भविष्यको विद्युत् मागलाई सम्बोधन गर्न र देशको समग्र विद्युत् प्रणाली सुधार गर्न प्रसारणलाइन तथा मातातीर्थ सबस्टेसन मेरूदण्ड हुने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकको अनुरोध

आधुनिक प्रविधिको प्रयोगसँगै उल्लेख्य संख्यामा डिजिटल माध्यमबाट वित्तीय कारोबार भइरहेका छन्। सहज र झन्झटरहित भएकाले यो माध्यम सबैको रोजाइमा पर्ने गरेको छ।

डिजिटल माध्यमबाट वित्तीय कारोबार गर्दा देहायका विषयमा जानकार भई अत्यन्त सजगताका साथ कारोबार गर्नुपर्दछ :

- डिजिटल वित्तीय कारोबार गर्ने मोबाइल र कम्प्युटरमा अनधिकृत पहुँच रोकन अनिवार्य रूपमा पासवर्ड (Password) वा पिन(Pin) ले लक गर्ने,
- डिजिटल वित्तीय सेवासँग सम्बन्धित लगइन आईडी (Login ID), युजरनेम (Username), पासवर्ड, पिन जस्ता व्यक्तिगत विवरण कसैलाई नदिने,
- इन्टरनेट बैकिङ, मोबाइल बैकिङ, मोबाइल वालेट, बैंकमा रजिष्टर गरिएका इमेलका साथै आफ्ना डिभाइसमा लामो समयसम्म एउटै पासवर्ड/पिनहरू समय-समयमा परिवर्तन गरिरहने,
- अरूले अनुमान गर्नसक्ने किसिमका सामान्य पासवर्ड प्रयोग नगर्ने,
- सामाजिक सञ्जाल वा जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त मेसेजको भरमा वित्तीय कारोबार नगर्ने, कारोबार गर्नुअघि सम्पूर्ण विवरण यकिन गर्ने,
- आधिकारिक वेबसाइट तथा आधिकारिक मोबाइल एपको मात्र प्रयोग गर्ने,
- यस्ता सम्वेदनशील विषयमा लापरवाह हुँदा सूचना चुहिने र वित्तीय ठगीमा पर्न सकिने भएकोले अत्यन्तै सजग भई डिजिटल वित्तीय कारोबार गर्ने बानी बसालौं ।

वित्तीय ठगीबाट आफू पनि बचौं, अरूलाई पनि बचाऔं ।

राजनीतिक वर्ग आफू बाँच्न देश र जनता मार्दैछन्

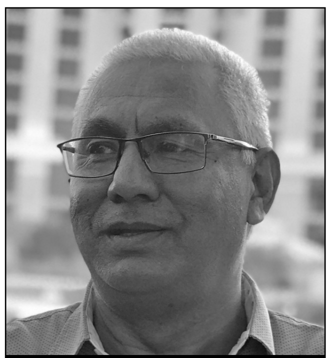

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

बुद्धको देशमा बुद्धलाई समेत अशान्त पार्ने राजनीतिक अराजकता छ। हिंसा र अस्थिरता देखेर स्वयम्भुका त्रीनेत्र पनि रसाउन थालेका छन् । तर राजनीतिक नेतृत्व देख्दैन । राजनीतिक नेतृत्वमा खिया लागेपछि प्रशासनमा पनि खिया लाग्ने रहेछ । राजनीति दुषित भएपछि शासन प्रशासन सबै प्रदूषित हुने रहेछन् ।

देश बचाउन र बनाउन एकजना देशभक्त त्यागी वीर त निस्कनै पर्ने भयो । राजनीतिले सकेन, अब साहित्य कला क्षेत्रबाट अगुवा निस्कन जरूरी छ ।

इतिहासमा- फ्रान्समा भिक्टर ह्युगो भन्ने साहित्यकार थिए । देश बर्बादीको भीरमा पुगेको बेला उनले देश जागरणका कविता, उपन्यास, नाटक लेखे, कलम घोटे । विचारभन्दा शक्तिशाली केही हुँदैन भन्ने उनको मान्यता थियो । अर्को व्यक्तिलाई हेर, उसको अनुहारमा भगवान देखिन्छ भनेर मानवता जगाए । सन १८८५, मर्नु अघि सम्म पनि ह्यूगोले फ्रान्सलाई जगाइरहे । फ्रान्सका जागते रहो भन्ने कवि ह्यूगो मर्दा सिंगो फ्रान्सले शोक मनायो, अर्को ह्यूगो जन्माउन युवतीहरूले त्यसै दिन गर्भाधान गर्ने प्रतिस्पर्धामा पनि निस्के । राष्ट्रिय कवि राष्ट्रको सच्चा सिपाही पनि हो । यसकारण त फ्रान्स आज पनि भिक्टर ह्यूगोलाई मानवतावादी, राष्ट्रवादीका रूपमा सम्झिरहन्छ । गर्व गर्छ ।

भ्रष्टको भीडमात्र देखिएको यो कालखण्डको नेपालमा त्यस्तो सिर्जना गर्ने साहित्यकारको खाँचो छ । हरेक सिद्धान्तभन्दा सशक्त छ साहित्य ।

धेरै भयो जिन्दावाद मूर्दावाद । भीडवादको रङ उडिसक्यो । बहुदल, लोकतन्त्रको रङ खुइलीसक्यो । साहित्य समाज हो, अव समाज बोल्नुपर्छ । स्वार्थी राजनीतिक कात्रोले देश बेरिन पुगेको छ, गाँठो फुकाउँ कसरी, देश बौराउँ कसरी ? यस्तो औंशी अँध्यारोमा देश गुम्सिन सक्दैन । साहित्यले समाज परिवर्तनको बिद्रोह बोल्ने, नगारा बजाउने, बिगुल फुक्ने यस्तै बेलामा हो । साहित्य ब्रम्हास्त्र हो, यो अस्त्र चल्नुपर्छ । देश स्वर्ग थियो, नर्क बनाउनेहरू विरूद्ध साहित्यको शंख फुकेर जागरूकताको आरती जगाउने बेला आयो ।

परिवर्तनका अनेक पानाहरू पल्टिए । सबै पानाहरू पेण्डोराका बाकस खोलेझैं भयो । नसालु र विषालु किट पतङ्गले माटो निल्दैछ, स्वाभिमान पचाउँदैछ, अस्तित्व समाप्त पार्दैछ । सबै शक्तिहरू निस्तेज भएका बेलामा बलबती हुने साहित्य नै हो । उज्यालो बनेर ब्यूँझ साहित्य, भोर बनेर उठ साहित्य, छरपस्ट भएको देशलाई मिलाउ साहित्य, च्यातिएको गुन्युचोलो सिलाउ साहित्य । जागरण जगाउ साहित्य । रोम जलिरहेझैं देश जलिरहेछ, निरो बन्न सक्दैन साहित्य । देश हो साहित्य, लोक हो साहित्य, संस्कार र संस्कृति हो साहित्य । राजनीति हो साहित्य, कूटनीति पनि हो साहित्य । राग हो, पराग हो, सीमाको खम्बा, स्वाभिमान र जगदम्बा, नेपाली सुर र नेपाली ताल हो, साहित्य हो ।

देशका तमाम समस्याका लागि सर्वौषधि हो साहित्य । नेपाली ह्यूगो अब निस्कनु पर्‍यो ।

साहित्यले दुर्दसा लेख्नैपर्छ । कोरोनाको कहरले लथालिङ् पारेको अवस्थामा जवाफदेहीता कसैले लिएनन् । लोक भय र हाहाकार बेहोरिरहेका छन्, सत्ताधारी र सांसदहरू इमान र नैतिक धरातलमा उभिन सकेनन् । आउने दिन भोका, नाङ्गाले अरू चिन्ताको आगोमा जल्नुपर्ने निश्चित छ । यो दुर्दशा जिम्मेवार हुनुपर्नेको गिदीमा लिदी भरिएको हो कि होइन ?

बुद्धलाई समेत हामीले शिरमा बोकेर विश्वलाई चिनाउन सकेनौं । एउटै बुद्ध नेपाललाई स्वर्ग बनाउन काफी थियो । धार्मिक देखि प्राकृतिक आकर्षण कति छ कति, राजनीति र प्रशसानले दुरूपयोगमात्र गर्‍यो । भ्रष्ट राजनीति र प्रशासनको निर्वाणा शान्ति होइन, सम्पत्ति हो, शक्ति र सत्ता हो । १७ वर्षमा यिनको मुखुण्डो खुलेन र ?

रोजगारी दिने उद्योग बेचिए, देशलाई अर्काको हाटबजार बनाइयो । वाइडबडी जहाज किन्दा ४ अर्व ३५ करोड भाग शान्ति गरेको बेरूजु महालेखाको रिपोर्टमै आयो, संसदीय प्रतिवेदनमै सार्वजनिक भयो र राजनीतिक नेतृत्वले त्यसलाई चकटी बनाएर ओछ्याएको कुरा खुला किताव हो । बाँसबारीदेखि बालुवाटारको सरकारी जग्गा अपचलन, टेरामक्सदेखि सेक्युरिटी प्रेस खरिद प्रकरण, कोटिभिटीदेखि भुटानी शरणार्थी बनाएर नागरिक निकासी काण्ड, ३८ क्विन्टल सुनको गहना कांग्रेस, कम्युनिष्ट कसले लगाएन, बलात्कारी-हत्यारालाई पाता फर्काउनु पर्छ, प्रत्येक पार्टीको अनैतिक महात्म्य कथा सात दिनमा पनि सुनिभ्याइदैन । बहुदलपछिको लोकतन्त्र पनि लोक निचोर्ने सन्यासो न रहेछ । सबैलाई थाहा छैन र ?

फरिद जकारिया भन्ने एउटा मूर्ख विद्वान बस्छ अमेरिकामा र सिएनएनबाट हरेक हप्ता बुद्ध भारतमा जन्मिएका हुन्, बुद्ध भारतका हुन् भनेर सुगा रटान दिइरहन्छ । उसको यो अभियान २४ वर्षदेखि जारी छ, नेपालका शासक प्रशासक कसैले जकारियाको मुखमा बुद्ध नेपालमा जन्मेका हुन् भन्ने प्रमाणको ठेडी जाक्न सक्दैनन् । बौद्ध विश्वविद्यालयका एक से एक पदाधिकारी, ३० बुद्ध नामका संस्थाहरू पनि पटक्कै बोल्दैनन्, सबैको ध्यान नेपाल आउने बौद्धमागीसँग डलर धुत्ने, सम्पर्क बनाएर उनीहरूको मुलुकमा भ्रमण गर्न जाने र बुद्धले टेकेको माटो-इटा, बोधिबृक्षको पिर्का, बुद्धकालीन मूर्ति भनेर डलरमा साट्नमै व्यस्त छन् । श्रीलंकाले बुद्धको दाँत भनेर गुम्वा बनाएर सजाएको छ, त्यहाँ वर्षको १७ लाख पर्यटक जान्छन्, लुम्बिनीमा ४ लाख पनि आउन्नन् किन ? बुद्ध शान्तिको प्रचार गर्ने फुर्सद नै छैन हामीलाई । पर्यटन मन्त्रालय र पर्यटन विकास बोर्ड, बजेट उडाउनमै व्यस्त छ । १७ वर्षे लोकतन्त्र लोकमार्गमै छैन, लुटमार्गमा छ । लुट मार्गमा सभ्य मान्छे भेटिन्न ।

२०४९ सालतिर रसियन कलेजमा पढाउने भारतीय प्राध्यापकले माउण्ट एभरेष्ट भारतमा पर्छ भनेर पढाए । यो सुनेपछि एउटा नेपाली विद्यार्थी जुरूक्क उठेर प्रोफेसरको छेवैमा पुगेर गाला चड्काइदियो, यो घटनाले मस्कोमा ठूलै चर्चा पायो । मस्कोवासीलाई ती नेपाली विद्यार्थीले प्रष्टिकरण दिए- माउण्ट एभरेष्ट नेपालमा पर्छ । गलत पढाउनु अनैतिकता हो । त्यस्ता विद्यार्थी थिए नेपाली, आजका विद्यार्थीमा राजनीतिमात्र छ, देशनीति छैन ।

●●●

हिंसा र अस्थिरता देखेर स्वयम्भुका त्रीनेत्र पनि रसाउन थालेका छन्। तर राजनीतिक नेतृत्व देख्दैन। राजनीतिक नेतृत्वमा खिया लागेपछि प्रशासनमा पनि खिया लाग्ने रहेछ । राजनीति दुषित भएपछि शासन प्रशासन सबै प्रदूषित हुने रहेछन्।

●●●

जनयुद्धकै अर्धाङ्ग मोहन वैद्य र विप्लव जनकारवाही गर्दै समानान्तर जनसरकार चलाउने आगो फुक्दैथिए । बैद्य कता छन्, उनका सहयात्री के गर्दैछन्, कसैलाई पत्तो छैन । तर विप्लव ०८४ को चुवना लड्ने घोषणा गर्न पुगेका छन् । कम्युनिष्ट आश्चर्य कति छन् कति ?

युरी गागरिन, प्रथम अन्तरिक्ष यात्री हुन् । उनी फर्केपछि हौसिएको सरकारले भन्यो- जे माँगे पनि सरकार पुरस्कार दिन तैयार छ । युरी गागरिनले 'मलाई कम्युनिष्ट पार्टीको सदस्यता दिए मेरा लागि सबैभन्दा ठूलो पुरस्कार हुनेछ' भन्ने माग गरे । त्यस्तो गर्व गर्नलायक कम्युनिष्टका अनुयायी नेपाली कम्युनिष्टले झापा विद्रोहदेखि जनयुद्धसम्म गरे, कम्युनिष्टहरू सत्तामा पनि पुगे, कम्युनिष्टकै दुई तिहाईको सरकार पनि बन्यो । कम्युनिष्टहरू 'दया' पात्र बनेका छन् । नेपालको कम्युनिष्ट कस्तो छ भनेर बुझ्न मोहन चन्द्र अधिकारीको मगन्ते हालत र मोहन विक्रम सिंहको बृद्धाश्रमजस्तो अन्धा कम्युनिष्टहरू किन देख्दैनन् ? कम्युनिष्टका माष्टर माइन्ड हुन चारू मरूजदार । एकदिन उनले कार्यकर्ताहरू विचार कम्युनिजम, व्यवहार महल ठड्याएर पुँजीवादी शैलीको देखेपछि आफूले आफैलाई धिक्कारेर झुण्डिन पुगे । नेपालका कम्युनिष्टहरू देखेर चारू, गुजभानहरू लाजले भुतुक्कै भएका होलान् । कांग्रेस र अरू पार्टीका नेताहरूको ठालुपन देखेर समाजवाद परलोकबाट वीपी कोइराला आँसु चुहाइरहेका होलान् ।

केही वर्षअघि पोर्चुगल पुगेका मोहन विक्रम सिंहको अभिव्यक्ति सबै कम्युनिष्टले मनन गरून् । सिंहले पोर्चुगलमा प्रष्टिकरण दिएका थिए- 'नेपाली कम्युनिष्टको स्कूलिङ साह्रै राम्रो थियो । सत्ता र शक्तिमा चुर्लुम्मै डुबेर मोराहरू बिग्रिए ।' तिनै मोहनविक्रम श्रीमतीलाई सांसद बनाउन मरिहत्ते गरिरहेका छन्, सकेनन् । एमालेको भागमा पर्‍यो ।

नेल्शन मण्डेला भनेर चिनारी कमाएका मोहनचन्द्र अधिकारी काठमाडौंको नैकापको एउटा सानो कोठामा बस्छन्, उनको दुखेसो यस्तो छ- 'कसैले वास्तै गर्दैनन्, के गर्नु ?' बिग्रिएका कम्युनिष्ट सत्तामा भए के, सडकमा भए के ? दु:खीलाई उफार्ने र सुख हासिल गर्नु नेपाली कम्युनिष्टको व्यापार जो भएको छ ।

नेपाली कांग्रेस जो १९८९ मा सदस्यमा सदस्य रहेको सोसलिष्ट इन्टरनेशनलको सदस्य रहे पनि सिद्धान्त अँगाल्न सकेन । सर्वहाराको भरिया बनेको थियो, सर्वहाराले समेत लत्याइदिएको देखियो ।

समष्टिमा नेपाली राजनीति जुका राजनीति हो । जुका दुहुनु गाईको कल्चौंडो मै पुग्यो भने पनि चुस्ने रगत नै हो । देश र जनता चुसाउने, नेता र प्रशासक चुस्ने ।

इतिहासको एउटा मोड- स्टालिनका छोरा जेकव बन्दी बनेपछि उनको बदलामा जर्मन सैनिकको लेनदेन गर्ने प्रस्ताव आयो । स्टालिनले मलाई पुत्रभन्दा राष्ट्रियता प्यारो छ भनेर सेनाको पक्ष लिए, छोराको पक्ष लिएनन् । छोरा जेकब जेलमै सडेर मरे तर स्टालिनले जर्मन मर्न दिएनन् र आज जर्मन त्यो इतिहासलाई गौरव गर्छ ।

नेपाल वीरको देश थियो । वीरताले देश बनाएका थिए । उपनिवेश हुनबाट बचाएका थिए । त्यस्ता वीरका सन्तान यो कालखण्डमा मरेतुल्य छन् । आफू बन्न र सम्पत्ति कमाउने देश मार्दैछन् ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

मुद्दा एउटै तर अदालतको आदेश फरक ?

भ्रष्टाचारजस्तो गम्भीर आरोप लागेका व्यक्तिलाई अदालतले निलम्बन फुकुवा गर्नु भनेको न्याय मरेकै रुपमा लिनु पर्दछ। भ्रष्टाचारजस्तो नैतिक पतन देखिने गम्भीर फौजदारी मुद्दामा सजाँए पाएका मनाङका नेपाली कांग्रेसका सांसद टेकबहादुर गुरुङको निलम्बन फुकुवाले गर्दा संविधान र कानुनको गलत व्याख्या गरिएको अदालतभित्रै चर्चाको विषय बनेको छ। सर्बोच्च अदालतका न्यायाधिशद्वय मनोज शर्मा र विनोद शर्माको संयुक्त इजलासले गत चैत्र १६ गते गुरुङको निलम्बन फुकुवाको आदेश दिएको थियो। २०७९ पुस ८ गतेको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्णयका आधारमा संसदका महासचिवले पुस १२ गतेको पत्रबाट गुरुङ निलम्बनमा परेका थिए। गुरुङ २०७९ मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको निर्वाचनमा मनाङबाट प्रतिनिधिसभा सदस्यमा निर्वाचित भएका थिए। तर शक्ति र अदालतको आदेशमा कुनै कानुनसम्म खुलाउन नसकि निलम्बन फुकुवा गरियो। फैसलाको पूर्णपाठ आएपछि मात्र कांग्रेस सांसद गुरुङको फुकुवा गर्ने अडानमा रहेका प्रतिनिधिसभाका सभामुख देवराज घिमिरेले अडान लिएको भएपनि उनी समेत आफ्नो अडानमा कायम हुन सकेनन् किन ?

सांसद गुरुङलाई विशेष अदालतले २०७९ फागुन १५ गते काठमाडौंको भृकुटीमण्डमा रहेको फनपार्कको ६० रोपनी जग्गा भाडामा दिंदा भ्रष्टाचार गरेको भन्दै अदालतले दोषी ठहर गरेको थियो। उनलाई १ करोड २१ लाख ८४ हजार जरिवाना र सो बराबरको बिगो समेत उसुलउपर गर्ने निर्णय भएको थियो। त्यस विषयमा गुरुङ सर्बोच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न गएका र अहिले सो विषय विचाराधिन रहेकै अवस्थामा उनको निलम्बन फुकुवा गरिनु रहस्यमय रहेको छ। निलम्बन फुकवा गर्नका लागि कसुर प्रमाणित नभएसम्म कसुरदार मानिने छैन भने सम्वैधानिक प्रत्याभूति सबै नागरिकले पाउने हुन्छ। निलम्बन फुकुवा गर्नका लागि कसुर प्रमाणित नभएको आधार लिएको देखिन्छ तर सांसद गुरुङलाई भ्रष्टाचार मुद्दामा कसुरदार ठह्ऱ्याई जरिवाना समेत भएकोमा कुनै विवाद छैन। उनी कसुरदार ठहरिसकेका छन्। यस्तो अवस्था जिवितै रहेको र उनले सर्बोच्च अदालतमा पुनरावेदन समेत गरेका मुद्दा विचाराधिन रहेकै अवस्थामा निलम्बन फुकुवा गरिनु सत्ताको शक्ति र अदालतको आदेश नै त्रुटीपूर्ण रहेको छ। न्यायालयले न्याय दिएको अनुभूति पिडितले पाउनुपर्दछ। तर फौजदारी मुद्दामा संलग्न भएका व्यक्तिलाई निलम्बन फुकुवा गर्ने आदेश दिइनु संविधान र ऐन कानुनको बर्खिलाप नै हो भन्नेमा अब कुनै शंका रहेन। न्यायाधिशद्वय शर्माको यो आदेशले गर्दा यसैलाई नजिरका रुपमा लिएर भ्रष्टाचारी भएको ठहर व्यक्तिहरूले पनि निलम्बन फुकुवा गर्न निवेदन दिनेछन्।

जरिवाना हुँदैमा कसुर नलाग्ने जस्तै गरी निलम्बन नगर्ने न्यायाधिश शर्माद्वियको यो आदेशले कानुनको गलत व्याख्या भएको छ। यो व्याख्याले अब भ्रष्टाचार मुद्दा लागेर स्वत निलम्बनमा परेका वाइडबडी भ्रष्टाचार मुद्दा लगायतका प्रतिवादीहरूले पनि निलम्बन फुकुवाको दावी गर्ने बाटो खोलिदिएको छ। यो आदेशले भोली केही सांसदमाथि मात्र होइन राष्ट्रसेवकमाथि भ्रष्टाचारको मुद्दा लागेमा पनि निलम्बन नै नहुने अवस्था सिर्जना हुन सक्छ। भ्रष्टाचारी ठहर भै सकेका सांसदले सेवा सुविधा पाउने अन्यले नपाउने भन्ने हुँदैन अब नेपाल एयरलाइन्स, सेक्युरिटी प्रिन्टिङ प्रेस लगायतका मुद्दाका सबै प्रतिवादीहरूले यहि आदेशलाई नजिर मान्दै निलम्वन फुकुवाका लागि माग गर्न सक्ने बाटो समेत खुलेको छ।

विशेष अदालतमा भ्रष्टाचारको मुद्दा दायर भएकाले गर्दा तत्कालिन सांसदहरू विजय कुमार गच्छेदार र हरिनारायण रौनियार अघिल्लो संसदको कार्यकालभरी निलम्बनमा परेका थिए। भ्रष्टाचार मुद्दा दायर भएपछि स्वतः निलम्बित हुने कानुनी प्रावधान रहेको छ। सोही प्रावधानले गर्दा उनीहरू २०७४–२०७९ सम्मको कार्यकालको अधिकांश समय निलम्वनमा विताएका थिए तर सर्बोच्चको आदेशको आडमा नेपाली कांग्रेसका सांसद गुरुङको निलम्वन भने फुकुवा भएको छ। यसअघि पनि गुरुङको जस्तै माग लिएर तत्कालिन निलम्वित सांसद हरिनारायण रौनियार सर्बोच्च पुगेकोमा उनको निलम्बन कानुन अनुसार नै भएको भन्दै रिट निवेदन सर्बोच्चले खारेज गरेको थियो। गुरुङको हकमा यसअघिको नजिर विपरित निलम्बन फुकुवा गरी दिएकाले गर्दा अब यस विषयमा प्रधानन्यायाधिशले नै कानुन विपरित निलम्वन फुकुवा गर्ने न्यायाधिशहरूलाई कानुनी कारबाही गरी निलम्वन फुकुवाको आदेश बदर गर्नुपर्ने ठहर हामीले गरेका छौं।

अब परिवर्तन अनिवार्य छ

प्रकाशचन्द्र लोहनी

नेपालको गणतन्त्रीय संविधान जारी भएपछि यसलाई नेपाली जनता र नेपालको राष्ट्रियताको पक्षमा ठूलो उपलब्धि भएको घोषणा गरिएको थियो। त्यसबखत ठूला पार्टीका सबै ठालु नेताले नेपालमा राजनीतिक अनिश्चितता हटेको र स्थिरताको नयाँ युगको सुरूवात भएको घोषणा गरेका थिए। राजनैतिक स्थायित्व सुनिश्चित भएकाले आगामी दिन नेपाल र नेपालीको समुन्नति, विकास र समृद्धिको नौलो बिहानी भनी जनतालाई भनिएको थियो। द्रुत गतिमा विकासको पथमा लम्केको चीन र भारतको बीचमा राजनीति र शासन अब अस्थिर नहुने र दक्षिण एसियामा उज्यालो ताराका रूपमा अगाडि बढ्ने कल्पना थियो तर यो सात–आठ वर्षको अनुभवले हामीलाई के भनिरहेछ ? अब यो प्रश्नलाई कुनै आग्रह, पूर्वाग्रह नराखी विचार गर्ने बेला भइसक्यो। केही यथार्थ हेरौं :

(क)दिगो आर्थिक विकासको अभियानमा नेपालको स्थिति दयनीय छ। आर्थिक वृद्धि सालाखाला ४ प्रतिशत वरिपरि घुम्दै छ। विश्व बैंकका अनुसार यो वर्ष आर्थिक वृद्धिदर ३.५ को हाराहरीमा सीमित हुनेछ।

(ख)आर्थिक लगानी र आर्थिक प्रतिफलबीच राज्य सन्तुलन कायम गर्न असफल छ। नेपालका गरिब भुइँमान्छेले तिरेको करको दुरूपयोगमा कुनै रोकटोक छैन।

(ग)छिमेकी देशको दाँजोमा नेपाली सबभन्दा बढी कर तिर्छन्, तर यसको उपयोग जनताको पक्षमा नभएर राजनीतिको नाममा खडा भएका पेसेवर राजनीतिज्ञ र उनका भारदारको स्वार्थपूर्तिमा दुरूपयोग हुँदैछ।

(घ)बजेट निर्माण र कार्यान्वयन भाषणको औपचारिकतामा सीमित छ। संसद्मा जे पेस गरिन्छ, त्यसलाई कुनै संशोधन या सर्तबिना स्वीकार गर्ने रबर छापको रूपमा संसद् रहेको छ। बजेट कार्यान्वयनका लागि सरकार जवाफदेही छैन।

(ङ)सरकारी खर्च व्यवस्थापन लथालिंग छ। कुल बजेटमा पुँजीगत खर्चको हिस्सा घट्दै छ तर साधारण खर्चमा रोक छैन।

(च)व्यापारमा देखिएको असन्तुलन र यसमा निहित संकटबारे भाषणबाहेक काममा सरकार असफल छ।

(छ)कृषिको वृद्धिदर १९८० को दशकभन्दा कम छ। कृषि प्रधान नेपालको एउटा सबभन्दा ठूलो आयात कृषि वस्तु भएको छ।

(ज)बढ्दो खर्च र कमजोर राजस्वका कारण वित्तीय तनाव बढेर गएको छ। विदेशी मित्रराष्ट्रबाट अनुदान र ऋणको उपलब्धता घटेर गएको छ। थप ऋण र अनुदान माग्ने नेपालको नैतिक आधार कमजोर भएकाको छ।

(झ)विदेशी मुद्राको सञ्चिति बढेको छ तर यसलाई उत्पादनमुखी क्षेत्रमा प्रयोग गर्न शासकीय क्षमता छैन।

(ञ)रोजगारीको अभावमा नेपाली बाध्य भएर देश छोड्दै छन्। राम्रो स्कुलमा पढेका युवा अमेरिका, क्यानडा, अस्ट्रेलिया जस्ता देशमा स्थायी बसोबासमा लाम लागेर जाँदैछन्।

(त)बैंक ऋणको विस्तार भएको छ तर अधिकांश फाइदा ठालुहरूमा पुगेको छ। ९ प्रतिशत ऋण लघुवित्त र सहकारीबाट ग्रामीण क्षेत्रमा प्रयोग भएको छ। तर यसमा देखिएको लुटले गरिब जनताको जीवनसँग शासक वर्गले कसरी खेलबाड गरिरहेको छ भन्ने स्पष्ट छ।

(थ)बेरोजगारी र भ्रष्टाचार वृद्धि तथा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता गुमाउँदै गएको अर्थतन्त्रका कारण देश चिनी रोगले सताएको मान्छे जस्तो सुक्दै गइरहेको छ। आत्मसम्मान र स्वाधीनतामा देश कमजोर हुँदैछ र विदेशी शक्तिको क्रीडास्थल हुन थालेको छ।

यी यथार्थ पेस गर्नुको मतलब आलोचना मात्र गर्नु या निराशाको तस्बिर मात्र पेस गर्नु होइन। बाहिरी आवरण हेरेर नेपालको संविधानलाई 'उत्कृष्ट' भन्नेहरूको कमी छैन। संवैधानिक सन्तुलन र नियन्त्रण, आवधिक चुनाव, नागरिक हकको लामो फेहरिस्त, वाक् तथा प्रेस स्वतन्त्रताका लामा बुँदा पढ्दा नेपालको राजनैतिक धरातलबारे गुणगान गाउनेका लागि पर्याप्त मसला छ। तर जुनसुकै राजनीतिक धरातलको असली परीक्षा त्यसले प्रतिपादित आदर्शलाई व्यवहारमा कति न्याय गरेको छ, जनताको जीवनस्तर उचाल्न, राष्ट्रिय स्वतन्त्रता, एकता र सार्वभौमिकताको जग बलियो बनाउन कसरी प्रयोग हुन्छ भन्ने बुँदामा निर्भर रहन्छ। संविधान 'उत्कृष्ट' हुने तर राज्यको क्षमता र जनताको न्यूनतम आकांक्षाबीचको खाडल बढ्दै जाने हो भने एक हजार पेजको संविधान लेखे पनि त्यो रद्दीको टोकरीमा पुग्ने मात्र नभई देशमा ठूलो आपत्ति र अशान्तिसमेत आइलाग्न सक्छ। सामान्यतया नयाँ संरचना खडा गर्दाको आदर्श दृष्टिकोणले संघर्ष गर्न ऊर्जा दिन्छ। सत्ता कब्जा गरेपछि त्यो आदर्श सेलाउँछ। सत्ताको राप र तापले विकृति मौलाउँछ र शासकीय विनाश सुरू हुन्छ। यो यथार्थ बुझेर समयमै परिवर्तन गर्न तयार हुने मनस्थितिले ठाउँ पाएन भने अराजकताको नयाँ राजमार्ग बन्न पुग्छ।

हाम्रो देशमा राजा ज्ञानेन्द्रले जनआन्दोलनको क्रममा संसद् पुनःस्थापना गरेपछि स्थापित पहिलो संसदीय बैठकले आफ्नो घोषणाद्वारा संसद् र संविधानभित्रको संस्थाको रूपरेखा राजसंस्थालाई स्वीकार गऱ्यो। त्यसबखत पारित भएको दस्ताबेजको दफा (५) मा स्पष्ट रूपमा राजदरबारसम्बन्धी कानुन बनाउने र राजसंस्थाले कति सुविधा पाउने भन्नेजस्ता बुँदा पनि संसद्ले तोक्ने निर्णय गऱ्यो। यसबाट संवैधानिक राजसंस्था जनआन्दोलनपछिको पहिलो बैठकले स्विकारेको स्पष्ट छ। सहमतिको यो दस्ताबेजलाई पछि इन्कार गरियो र नेपाली राजनीतिमा निर्णय एउटा र व्यवहार अर्को भन्ने संस्कारको सुरूमै बीजारोपण गरियो। समस्याको जड यही हो।

नयाँ संविधान लागू भएपछि संविधानले दिएको नयाँ धरातलमा उभिएर आर्थिक उन्नतिका कार्यक्रम लागू गर्न कुनै पनि सरकारको चासो देखिएको छैन। संविधानको पानामा लेखिएका अक्षरले देश बनाउँदैनन्। संसद्मा समानुपातिक प्रतिनिधित्वको अवधारणाको सैद्धान्तिक पक्ष बलियो छ। तर व्यवहारमा यसको बलियो पक्ष नै सबभन्दा कमजोर छ। समानुपातिकको नाममा नातागोता, परिवारवाद र द्रव्यशक्ति प्रधान भएको छ। समस्या यतिमा मात्रै सीमित छैन। समानुपातिकको नाममा खडा भएको प्रतिनिधित्व संरचना व्यवहारमा देशमा राजनैतिक स्थिरताभित्र अस्थिरता र अन्ततोगत्वा भ्रष्टाचार र अनुशासनहीनताको बलियो कारण भएको छ।

स्थिरतामा निहित अस्थिरता

देशमा आज ५ वर्षे चुनावी वैधानिकताबाट आशा गरिएको राजनैतिक स्थिरता बाहिरी आवरणमा छ भने राजनीतिक संरचनाभित्र निहित अस्थिरता अब झन्डै संस्थागत भएको छ। यो सात वर्षमा झन्डै आधा दर्जन पटक सरकार संकटमा परेको छ या बदलिएको छ। नयाँ गठबन्धन बन्नु र भत्कनु राजनीतिको नयाँ खेल भएको छ। वस्तुतः देशको राजनीति डरलाग्दो किसिमले अस्थिरताको भुमरीमा फसेको छ। नयाँ मन्त्रीलाई कति दिन मन्त्री हुने भन्ने ठेगाना छैन। स्वभावतः केही महिना सत्तामा हुँदा देशका लागि होइन, आफ्नो स्वार्थका लागि सत्ताको दुरूपयोग गर्न नहिचकिचाउने प्रवृत्ति नयाँ अग्रगमनमा निहित विशेषता भएको छ। अस्थिर राजनीतिका कारण व्याप्त यो रोग प्रशासनलगायत अन्य शासकीय अंगमा बलियो हुँदै गएको छ। यसको अन्तिम बिन्दु अराजकता र माफियातन्त्रको संस्थाकरण हो। त्यसैले देशमा राष्ट्रको सम्पत्तिमा लुट मचाउनेहरू कानुनको दायरामा परेर आफ्नो कसुरको जिम्मेवार हुन्छन् भन्ने कुरामा कसैलाई विश्वास छैन। अर्थात्, जतिसुकै ठूलो अपराध गरे पनि नेपालका ठालुवर्गलाई अहिलेको संवैधानिक व्यवस्थामा हत्तपत्ति मुद्दा लाग्दैन। लागिहाले पनि त्यसलाई कमजोर तरिकाले पेस गरिन्छ। न्यायालय पुगिहाले पनि त्यहाँ विशेष सुविधाका साथ व्यवहार हुन्छ भन्ने तथ्य बिस्तारै पुष्टि हुँदै आएको छ।

हाम्रो मूल समस्या वर्तमान अस्थिर राजनीति हो। हाम्रो देश विश्वशक्तिको रूपमा मान्यता पाउँदै गएको चीन र सात प्रतिशत आर्थिक वृद्धि अब सामान्य सम्झने भारतको बीच रहेको छ। दुवै देशको राजनैतिक व्यवस्था फरक छ तर तीन मूल कुरामा समानता छ– राजनैतिक स्थिरता, द्रुत आर्थिक विकास र राष्ट्रवादी चिन्तनको व्यापकता। यी तीनै बुँदामा हामी कमजोर साबित हुँदैछौं। राष्ट्रवादी चिन्तन र राष्ट्रिय स्वाभिमानमा ह्रास हुँदै गएको छ। यस कारण नेपालको राजनीति नेपालीको हातबाट बाहिरिया शक्तिको चलखेलमा हुने र हामी चेस खेलका गोटी मात्र त हुँदै छैनौं ? यो चिन्ता व्याप्त छ। दुई शक्तिशाली चट्टानको बीचमा रहेर हामी पग्लेर हराउने त हैनौं ? यो प्रश्नले धेरै देशभक्तलाई पिरोलेको छ। ठूलाठूला बन्दै गएका दुई भवनको बीचमा सानो र बलियो घर पनि बनाउन नसक्ने हो भने हामी कसरी बाँच्ने ?

आजसम्मको हाम्रो अनुभवले देखाएको कमजोर राजनैतिक धरातलमा पुनर्विचार नगरी अब विकल्प छैन। यसका लागि निम्न चार बुँदाबारे विचार गरौं :

१. कसैले कसैलाई निषेध नगर्ने मनस्थिति अब हाम्रो नयाँ पुनर्जागरणको बाटो हुनुपर्छ। राष्ट्रको परम्परागत संस्थालाई प्रजातन्त्र र जनताको सर्वोच्चताको परिधिभित्र राखी देशमा स्थायित्व र एकता कायम गर्न प्रयोग गरौं।

२. राजनैतिक स्थिरताको सम्भावनालाई बढवा दिन समानुपातिक प्रतिनिधित्व तर समावेशी राज्य व्यवस्था कायम गर्न माथिल्लो सदनलाई आजभन्दा बलियो र समावेशी बनाई प्रधानमन्त्री माथिल्लो सदनबाट पनि हुन सक्ने व्यवस्था एउटा विकल्प हुन सक्छ।

३. प्रदेशको संरचनाबारे पुनर्विचार गर्न आँट गर्नुपऱ्यो। हाल प्रदेशको जुन संरचना छ, त्यो नेपाली जनताको करको अपव्यय र भ्रष्टाचारको केन्द्र भएको छ। तल्लो तहसम्म अधिकारको हस्तान्तरण हुनैपर्छ तर देशको आजको संरचनाबारे पुनर्विचार गर्न सबै दलमा आवश्यक भएको छ।

४. गाउँ सरकारको अवधारणा यो संविधानको सबल पक्ष हो। तर यसलाई कसरी जनताप्रति बढी आर्थिक रूपमा सबल, विकासका लागि लगानी संकलन र उपयोगको आधार बनाउने भन्ने बुँदामा मौलिक बहस आवश्यक भइसकेको छ। अन्यथा यी संस्था सिर्फ सरकारी अनुदानमा तलबभत्ता, सहुलियत र अपव्ययको केन्द्र हुने सम्भावना रोक्न गाह्रो पर्नेछ। द्रुत आर्थिक विकासका लागि राजनीतिक स्थिरता अनिवार्य छ। भ्रष्टाचार र लुटको संस्कृति आत्मसात् गरेका नेपाली शासकवर्गले यो तथ्य बुझेनन्। समय छँदै परिवर्तनका लागि मन खुला गरौं। के स्पष्ट हुनु जरूरी छ भने दक्षिण एसिया 'संघर्षको क्षेत्र' हो जहाँ अमेरिका र चीनको दबाब, प्रभाव र राष्ट्रिय स्वार्थको रूपरेखा बढ्दै गइरहेको छ, बढेर जानेछ। यस परिवेशमा राजनीतिक अस्थिरता र चलायमान लुटको संस्कार र झूटको खेती गरेर 'अग्रगमन' को नारा फुकेर रमाउने हो भने जनताले हामीलाई माफ गर्ने छैनन्।

अन्तमा

परिवर्तनको शृंखलालाई सफलताका साथ अगाडि लैजाने कतिपय अवस्थामा निरन्तरताको शृंखला पनि सँगसँगै लैजानुपर्ने हुन्छ। नयाँ गतिशीलताको अर्थ आफ्नो पहिचान बिर्सन होइन यही दृष्टिकोण ठोस परिस्थितिको ठोस विश्लेषणका सिद्धान्तमा आधारित हुन्छ। तब मात्र वर्तमानको निर्णय भूतको यथार्थता र भविष्यको कल्पनासँग जोडिन आउँछ। मानिसको पतनको स्थितिबारे चर्चा गर्दै भगवान् बुद्धले भन्नुभएको थियो– भित्रबाट सडेर जानुको अर्थ मानिस जब ढाँट र झूटको जिन्दगीमा मग्न हुन्छ, त्यसबखत उसले संघ (संगठन) र धर्म (चेतनाको बाटो) लाई आफ्नो व्यक्तितन्त्र अहं र इच्छाका लागि दुरूपयोग गर्न थाल्छ। हो, हाम्रो देशका ठूला भन्ने नेताहरू सडेर जाने बाटोमा कुदिरहेछन्। जनतासँग झूट, ढाँट र धोकाको यो चरित्र सबैले देखिरहेछन्। समय छँदै देशको रक्षा गर्ने हो भने मन खुला गरौं। *(कान्तिपुर)*

उपनिर्वाचन : कसका लागि के सन्देश ?

डा. सुवास पोखरेल

सुस्थिर गठबन्धन-संस्कृतिको विकास नगरी आजको राजनीतिक गन्जागोलबाट बाहिर निस्कने अर्को बाटो छैन

सम्पन्न भइरहेको उपचुनावको जित-हारले नै सरकार ढल्ने वा प्रतिपक्ष सत्तारूढ हुने अवस्था भएमा बाहेक संसदीय शासन प्रणालीमा सामान्यतया एक-दुई सिटका लागि हुने उपचुनावको खासै ठूलो अर्थ वा सन्देश हुँदैन । हामीकहाँ भएको यो उपचुनावको परिणामले सरकार उलटफेर हुने वा नीति परिवर्तनको कुनै सम्भावना थिएन । तर, यति हुँदाहुँदै पनि यसपटक भएको इलाम २ को प्रतिनिधिसभा र बभ्फाङ १ (१) को प्रदेश सभा उपचुनावमा प्रतिस्पर्धामा रहेका विभिन्न राजनीतिक पार्टी र तिनका नेताका लागि प्रतिष्ठाको विषय बनेको कुरा जगजाहेर छ । विषय प्रवेश गर्नुअघि एक नजर परिणामतर्फ लगाऊँ ।

इलाम २ को प्रतिनिधिसभामा यसअघि पनि एमालेले जितेको थियो, यसपटक पनि उसैले जित्यो, तर जितको 'मार्जिन' बढाएर । जहाँसम्म बभ्फाङ १ (१) को प्रदेश सभाको प्रश्न छ, त्यहाँ पहिले कांग्रेसले जितेको थियो, यसपटक एमालेले उसलाई हराएर बाजी मार्‍यो । प्रकटतः कुरा यत्ति हो । तर, अब यस यथार्थभित्रको निहितार्थलाई केलाऊँ ।

प्रारम्भ इलामबाट : अघिल्लो निर्वाचनको विपरीत यसपटक एमालेले माओवादीको साथ पाएको थियो भने कांग्रेस भर्खरै सम्पन्न महासमिति बैठकबाट गठबन्धन नगरी एक्लै चुनाव लड्ने नीति अख्तियार गरेअनुसार कसैको साथ नलिई (वा यसो भनौँ, साथ नपाई) एक्लै चुनाव लडेको थियो । प्रदेश १ को नामकरण 'कोशी' गरिएको विरोधमा उठेको पहिचानको आन्दोलनको राप-तापको बलमा साझा उम्मेदवार उठाएर निर्वाचनमा होमिएका पहिचान पक्षधरहरूको आफ्नै दाबी थियो । आमचुनावमा २०, अघिल्लो उपचुनावमा २१ र यो उपचुनावमा २२ बनाएर चौरासीमा बहुमत ल्याउने राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा) को त नारा नै थियो ।

एक वाक्यमा भन्नुपर्दा यो उपचुनावमा पुनः जित दर्ज गरेर आफ्नो 'परम्परागत गढ'लाई जोगाउनुपर्ने दबाबमा थियो एमाले । जहाँसम्म कांग्रेसको प्रश्न छ, उसका लागि अघिल्लो निर्वाचनको ११४ मतको 'पराजयलाई जयमा बदल्ने' अवसर र चुनौती थियो । पहिचान पक्षधरका लागि उनीहरूको माग तिनका 'एलिटहरूको मात्र होइन, जनस्तरकै हो' भनी प्रमाणित गर्नुपर्ने अवसर र चुनौती थियो । र, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीसामु मिसन चौरासीका लागि 'पूर्वको ढोका खोल्ने' अवसर र चुनौती थियो । राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीसामु पूर्वराजाको 'दर्शनका लागि उर्लिएका जनता' आफ्ना मतदाता हुन् र तिनको साथ पाएर 'चमत्कार देखाउने' अवसर र चुनौती थियो ।

उपनिर्वाचनले राजनीतिक दलमाझ चुनावअघिको वैचारिक निकटताका आधारमा बन्ने गठबन्धन नै सही समाधान हुन सक्छ र चुनावअघिको गठबन्धनलाई मतदातासँगको धोका हो भन्नु अल्पज्ञानको उपज हो भन्ने सन्देश दिएको छ ।

कसलाई के सन्देश : एमालेलाई यो उपचुनावले विपक्षीलाई गठबन्धन बनाउन नदिनू र सम्भव भए आफैँले वैचारिक रूपमा नजिक हुने दलसँग गठबन्धन गर्नू भन्ने सन्देश दियो । वस्तुतः यही नीति नै उसको सहज जितको आधार बन्ने रहेछ । साथै एक्लै सबै फाँड्न सक्छु भनेर हौसिएमा पुनः 'सेकेन्ड हुने' खतरा यथावत् छ भन्ने सन्देश यस उपनिर्वाचनको परिणामले दिएको छ ।

कांग्रेसतर्फ नियाल्दा उम्मेदवार आफ्नो गुटको नभए पनि कांग्रेस एक्लै लडेर चुनाव जित्न सक्षम छ भन्ने नीतिका प्रणेताहरूको हैसियत यहाँ दाउमा थियो । त्यसैले, सभापति देउवा होइन, यो चुनावमा डा. शेखर कोइराला तथा महामन्त्रीद्वय गगन थापा र विश्वप्रकाश शर्मा प्रचारमा होमिए । जित सुनिश्चित गर्न शेखरले कतिसम्म हावादारी कुरा गरे भने तपाईंहरू डम्बर खड्कालाई चुनाव जिताउनुस्, यहाँको विकासको जिम्मा म लिन्छु । अझ महामन्त्री गगन थापाले त एमालेका उम्मेदवारको खिसिट्युरी गर्ने सिलसिलामा मुलुकबाट राजतन्त्र गइसके पनि इलाममा त कायमै रहेछ भने ।

उनको इसारा सुवास नेम्वाङका छोरा सुहाङलाई एमालेले उम्मेदवार उठाएको सन्दर्भसँग थियो । आफूले यसो बोलिरहँदा उनले बभ्फाङको उपचुनावमा आफैँ महामन्त्री रहेको पार्टीले अघिल्लो प्रदेश सभा सदस्य पृथ्वीबहादुर सिंहको निधनपछि उनकै छोरा अभिषेकबहादुर सिंहलाई उम्मेदवार बनाएको सन्दर्भ बिर्से या बिर्सेको अभिनय गरे ।

उनले त केसम्म भन्न भ्याए भने- 'चुनावअगाडिको गठबन्धन जनताका लागि धोका हो, मतदाताको स्वतन्त्रताको अपहरण हो र मतदाताको अवमूल्यन हो । त्यसैले चुनावअगाडि गरिने गठबन्धनलाई हाई-हाई होइन बाई-बाई गर्नुपर्छ ।' तर, यो उपचुनाव परिणाम कांग्रेसका लागि आँखा उघार्ने परिघटना बन्यो । अघिल्लो आमचुनावबाट बनेको पहिलो दलको उसको हैसियत गठबन्धनकै 'खुन पसिना'को कमाइ रहेछ भन्ने दुई चुनावको परिणामले पुष्टि गर्‍यो । एक्लै त ऊ पहिलो होइन, 'डिस्ट्यान्ट सेकेन्ड' हुने हैसियत राख्दो रहेछ । यसलाई बभ्फाङ १ (१) को प्रदेश सभा उपचुनावको परिणामसँग जोडेर हेर्दा थप स्पष्ट हुन्छ । कहाँ अघिल्लो चुनावमा त्यति ठूलो मार्जिनको जित र कहाँ अहिलेको हार ।

यो उपचुनावमा पहिचान पक्षधरहरूले भने हारेर पनि आफ्नो बलियो उपस्थिति दर्ज गरे । छोटो समयको तयारीमा अलग-अलग संगठनमा बाँधिएका यिनले प्राप्त गरेको तेस्रो स्थान भनेको सम्मानजनक हैसियत हो । यो समूह साँच्चै एक ढिका भएर सामुन्ने आयो भने कोशी प्रदेशमा एउटा क्षेत्रीय पार्टीका रूपमा प्रकट हुने जमिन यससँग छ भन्ने उसले पाएको मतले पुष्टि गरेको छ । तर, यो यथार्थलाई मनन गरेर त्यस दिशामा अग्रसर हुन्छन् वा तिनले पहिले जस्तै आ-आफ्नो डम्फु बजाएर बस्छन्, त्योचाहिँ आउने दिनमा तिनले लिने नीतिमा भर पर्छ । जहाँसम्म राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको प्रश्न छ, उसका लागि यो उपचुनाव बिर्सिनलायक सपनाजस्तो भयो । कहाँ उसको अपेक्षा र कहाँ जमानत जफतको अवस्था । नेतृत्वका विषयमा उठेका प्रश्नको चित्तबुझ्दो जवाफ नखोज्ने हो भने यो परिणाम यस पार्टीका लागि मात्र होइन, यससँग जोडिएका असंख्य युवाका सपनाको 'अन्त्यको सुरूवात' बन्ने खतरा छ ।

पंक्तिकारलाई धेरै साथीभाइले राप्रपाप्रति अलिक धेरै नै पूर्वाग्रही छस् भन्छन् । मचाहिँ लोकतन्त्रमा राजनीतिक पार्टीको हैसियत कुनै 'जुलुस' वा 'जलसा'ले होइन, चुनावमा प्राप्त गर्ने जित-हार वा मतले गर्छ भन्छु । अघिल्लो वा झन् अघिल्लो आमचुनावमा उक्त पार्टीको हैसियत बढाउनमा नेकपा (एमाले) का अध्यक्ष केपी ओलीको 'विशेष कृपा' रहेको जगजाहेर नै छ । अन्यथा, आफ्नै बुतामा उठ्दा यसै पटकको चुनावमा त्यस पार्टीले प्राप्त गरको तथ्यांक हेरौँ न । इलाम १ का उसका उम्मेदवारले जम्मा ४०४ मत र बभ्फाङ १ (१) मा २४२ मत त पाए । अब यसको बलमा त्यो पार्टीले राजतन्त्र फर्काउला भनेर कसले पत्याउने ?

बभ्फाङ १ (१) को सन्देश : बभ्फाङ १ (१) को प्रदेश साभा उपचुनावको सन्देश त झन् टड्कारो छ । मुख्य पार्टीहरू एक्ला-एक्लै चुनाव लड्दा थोरै मार्जिनले भए पनि एमालेले जित्यो । झन् वाम गठबन्धन बने त जितको मार्जिन कति हुन्थ्यो होला ? र, कांग्रेसको हकमा के प्रमाणित भयो भने अघिल्लोपटक झन्डै चार हजारको अन्तरमा जितेको चुनाव त गठबन्धनको बैसाखीमा पो रहेछ, अन्यथा एक्लै त उसको हैसियत उही 'दोस्रो' हुने त रहेछ नि !

निष्कर्ष : मिसन चौरासीमा याँ गर्छु र त्याँ गर्छु भनेर पार्टीहरूले जति नै फुइँ हाँके पनि मिश्रित चुनाव पद्धतिमा कुनै एक पार्टीको बहुमत आउने कुरा असम्भव नै हुन्छ । त्यसो त पहिलो हुने निर्वाचित हुने पद्धतिमा पनि सधैँ कुनै एक पार्टीको बहुमत आउँछ नै भन्न सकिन्न । यसका लागि हाम्रै मुलुकको २०५१ को आमचुनाव उदाहरण छ । त्यसैले चुनाव पद्धति फेर्नु मात्र आजको खण्डित जनादेशबाट मुक्ति पाउने अचुक उपाय हो भन्ने ठान्नु भ्रम मात्र हो । क्षेत्रीय पार्टीहरू अस्तित्वमा रहेको अवस्थामा त झन् परिस्थिति दुरूह नै हुन्छ ।

यसका लागि राजनीतिक दलमाझ चुनावअघिको वैचारिक निकटताका आधारमा बन्ने गठबन्धन नै सही समाधान हुन सक्छ । चुनावअघिको गठबन्धनलाई मतदातासँगको धोका हो भन्नु अल्पज्ञानको उपज हो । राजनीतिशास्त्रको भाषामा भन्ने हो भने चुनावअघिको गठबन्धन भनेको जनतालाई उत्तम विकल्प रोज्ने अवसर हो । जब गठबन्धनमा बाँधिएका दलहरू आ-आफ्ना गठबवन्धनका चुनावी घोषणापत्र वा कार्यक्रम लिएर मतदातासमक्ष मत माग्न पुग्छन्, मतदातालाई पनि उपलब्धमध्ये उत्तम विकल्प रोज्ने अवसर प्राप्त हुन्छ । साँच्चै भन्ने हो भने चुनावमा एक-अर्कालाई सत्तोसराप गर्ने पार्टीहरू चुनावपछि गठबन्धनमा बाँधिएर सरकार चलाउन थाले भने पो मतदाताको मतको अपमान हुन्छ, जस्तो कि यतिवेला यो मुलुकमा भइरहेको छ ।

निष्कर्षमा यही भन्न सकिन्छ, कि त संविधान संशोधन गरेर प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी र संसद्बाहिरबाट मन्त्रिपरिषद् बनाउने शासन पद्धति अपनाऊँ कि त चुनावपूर्व नै वैचारिक वा कार्यक्रमिक आधारमा टेकेर सुग्घर गठबन्धन बनाउने बाटो अँगालौँ । वास्तवमा यसरी सुस्थिर गठबन्धन-संस्कृतिको विकास नगरी आजको राजनीतिक गन्जागोलबाट बाहिर निस्कने अवस्था छैन । आफूलाई युगद्रष्टा भन्ठान्ने नेताहरूलाई चेतना भया ।

लगानी सम्मेलन : सार्वजनिक-निजी साझेदारी प्रवर्द्धनका लागि वाप र नापबीच समझदारी

काठमाडौंमा जारी तेस्रो लगानी सम्मेलनका क्रममा नेपालमा सार्वजनिक-निजी साझेदारी (पिपिपी) प्रवर्द्धनका लागि वर्ल्ड एसोसिएसन अफ पिपिपी युनिट्स एन्ड प्रोफेसनल्स (वाप) र नेपाल एसोसिएसन अफ पिपिपी प्रोफेसनल्स अफ प्राक्टिस्नर्स (नाप)बीच समझदारी भएको छ । उक्त समझदारीपत्रमा वापका तर्फबाट अध्यक्ष जियाद-अलेक्स्यान्डर हायक र नापका तर्फबाट अध्यक्ष अनुपकुमार उपाध्यायले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

उक्त समझदारीमा दुवै संस्थाले साझा चासोका विषयमा सहकार्य गर्ने, पिपिपीसम्बन्धी ज्ञान तथा अनुभव आदान-प्रदान गर्ने समझदारीमा उल्लेख छ ।

नेपालमा भौतिक पूर्वाधार तथा पिपिपी पाइपलाइन सुदृढीकरण, पिपिपी परियोजना र कार्यक्रम तयारी र कार्यान्वयनमा अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यास प्रवर्द्धनका लागि सहकार्य, संयुक्त रूपमा सभा-सम्मेलन, गोष्ठीका आयोजना गर्न तथा संयत्त प्रकाशनहरू तयार गर्न दुवै संस्था सहमत भएका हुन् ।

यस सहकार्यले नेपालमा पिपिपीसम्बन्धी ज्ञान, अनुभव तथा क्षमता अभिवृद्धिका साथै तथा पिपिपी परियोजनाहरूको सुदृढीकरणमा सहयोग पुग्ने नापका अध्यक्ष अनुपकुमार उपाध्यायले बताए ।

'यस समझदारीले पिपिपीका क्षेत्रमा लामो अनुभव, अनुसन्धान र व्यावहारिक ज्ञान हासिल गरेको र विशिष्टीकृत संस्थाका रूपमा विश्वव्यापी पहिचान बनाएको वापसँग सहकार्यको ढोका खुलेको छ,' उपाध्यायले भने ।

वापका अध्यक्ष जियाद-अलेक्जेन्डर हायकले पिपिपी परियोजना कार्यान्वयनमा नेपालको लामो अनुभव रहेको र खासगरी जलविद्युत् एवं स्वच्छ ऊर्जाका क्षेत्रमा नेपालमा पिपीले रूपान्तरण ल्याएको उल्लेख गर्नुहुँदै नेपालको आफ्नै अनुभव पनि अद्वितीय रहेको बताए ।

स्विट्जरल्यान्डको जेनेभामा मुख्यालय रहेको वाप पिपिपीका क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धान र अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यास प्रवर्द्धन गर्ने गैरसरकारी संस्था हो । त्यस्तै, नाप नेपालका पिपिपी अभ्यासकर्ताहरूको संस्था हो ।

'मुलुकको अर्थतन्त्र मिश्रित अवस्थामा छ'

काठमाडौं । नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले अहिले मुलुकको अर्थव्यवस्था मिश्रित अवस्थामा रहेको बताएका छन् । नेपाल राष्ट्र बैंकको ६९औँ वार्षिकोत्सवको अवसरमा यहाँ आयोजित कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै गभर्नर अधिकारीले ०८० साल समष्टिगत आर्थिक स्थितिको दृष्टिकोणले मिश्रित रहेको बताएका हुन् ।

'समग्र मागमा कमी आएको कारण कर्जा प्रवाहको वृद्धिदरमा सुस्तता र आर्थिक गतिविधिमा शिथिलताको अवस्था रहे तापनि यो वर्ष बाह्य क्षेत्रमा सुधार भई विदेशी विनिमय सञ्चिति सहज राख्न, मुद्रास्फीतिलाई नियन्त्रणमा राख्न, भुक्तानी प्रणालीको सुदृढीकरण र वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न बैंक सफल रह्यो,' गभर्नर अधिकारीले भने, 'अघिल्लो आर्थिक वर्ष जस्तै चालू आवमा पनि विप्रेषण आप्रवाह उच्च छ । विप्रेषण आप्रवाह उल्लेख्य बढेको तथा आयात घटकोले चालू खाता एवं शोधनान्तर बचत कायम भई तरलता व्यवस्थापन गर्न र ब्याजदरमा परेको चाप कम गर्न सहयोग पुगेको छ ।'

पर्याप्त तरलता र कर्जाको घट्दो ब्याजदरका कारण आर्थिक गतिविधि बढाउने आधार सिर्जना भएको पनि गभर्नर अधिकारीले दाबी गरे ।

थोक मूल्य र तलब तथा ज्यालादर सूचकांकको वृद्धिदर न्यून रहेसँग नेपालले दुईतिहाइभन्दा बढी आयात गर्ने मुलुक भारतमा समेत मुद्रास्फीति घट्दै गएका कारण मूल्य स्थितिमा परेको चाप क्रमशः कम हुँदै गएको उनको भनाइ छ ।

चालू आवको उपभोक्ता मूल्य सूचकांकमा आधारित मूल्यवृद्धि दर साढे ६ प्रतिशतको वाञ्छित सीमाभित्रै रहने देखिएको पनि गभर्नर अधिकारीले बताए ।

आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा समयमै रोपाइँ भएको, मौसम अनुकूल रहेको र मलको आपूर्ति सहज रहेका कारण कृषि उत्पादनको वृद्धिदर सन्तोषजनक रहने अनुमान गरिएको गभर्नर अधिकारीले उल्लेख गरे ।

त्यसैगरी, करिब ६ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादन थप हुने र पर्यटन क्षेत्रमा आएको सुधारका कारण चालू वर्षमा आर्थिक वृद्धिदर औसत स्तरमा रहने उनको भनाइ छ । यद्यपि, केही क्षेत्रमा अझै चुनौती कायम रहेको गभर्नर अधिकारीले दाबी गरे ।

'सरकारको पुँजीगत खर्च अपेक्षित रूपमा हुन नसकिरहेको र पछिल्ला वर्ष उल्लेख्य संख्यामा वैदेशिक रोजगारी र अध्ययनका लागि युवाहरू बिदेसिएकाले आन्तरिक माग भने शिथिल रहेको छ । खासगरी निर्माण, व्यापार र उत्पादनमूलक उद्योगहरू आर्थिक शिथिलताबाट बढी प्रभावित भएका छन्,' उनले भने ।

आर्थिक गतिविधिमा आएको केही शिथिलताका कारण बैंकिङ प्रणालीको कर्जा असुली दबाबमा रहेको हुँदा निष्क्रिय कर्जा अनुपात केही बढेको पनि उनले बताए । राष्ट्र बैंकका अनुसार गत फागुनमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको औसत निष्क्रिय कर्जा कुल कर्जाको ३.७३ प्रतिशत पुगेको छ ।

नेपालको केन्द्रीय बैंकका रूपमा रहेको नेपाल राष्ट्र बैंक आजबाट स्थापनाको ६८ वर्ष पूरा गरी ६९औँ वर्षमा प्रवेश गरेको छ । वार्षिकोत्सवका अवसरमा गभर्नर अधिकारीले मुलुकको अर्थतन्त्रसँग जोडिएका विभिन्न आर्थिक तथा मौद्रिक सूचकहरूसमेत प्रस्तुत गरेका छन् । उनले प्रस्तुत गरेको आर्थिक सूचकहरूको अवस्थासम्बन्धी विवरणको सम्पादित अंश अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषद्वारा अप्रिल २०२४ मा प्रकाशित वर्ल्ड इकोनोमिक आउटलुकअनुसार सन् २०२४ मा विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदर तीन प्रतिशत हुने प्रक्षेपण छ ।

विकसित देशहरूको अर्थतन्त्र सन् २०२३ मा १.६ प्रतिशतले वृद्धि भएकोमा सन् २०२४ मा एक प्रतिशतले वृद्धि हुने प्रक्षेपण छ ।

यसैगरी, २०२३ मा ४.३ प्रतिशतले वृद्धि भएको उदीयमान तथा विकासोन्मुख देशहरूको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा ४.२ प्रतिशतले वृद्धि हुने कोषको प्रक्षेपण छ । सन् २०२४ मा छिमेकी मुलुकहरू भारतको अर्थतन्त्र ६.८ प्रतिशत र चीनको अर्थतन्त्र ४.६ प्रतिशतले वृद्धि हुने कोषको प्रक्षेपण छ ।

विश्वको मुद्रास्फीति सुधारोन्मुख रहेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषका अनुसार सन् २०२३ मा विश्वको मुद्रास्फीति ६.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा ५.९ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण छ । विकसित अर्थतन्त्रको औसत मुद्रास्फीति ४.६ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा दुई रहने प्रक्षेपण छ । यसैगरी, सन् २०२३ मा ८.३ प्रतिशत रहेको उदीयमान तथा विकासोन्मुख अर्थतन्त्रको औसत मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा ८.३ प्रतिशत नै रहने कोषको प्रक्षेपण छ ।

आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा समयमै रोपाइँ भएको, मौसम अनुकूल भई समयमा वर्षा भएको र मलको आपूर्ति सहज नै रहेकाले कृषि उत्पादन बढ्ने अनुमान छ । विप्रेषण आप्रवाहमा भएको सुधारले बाह्य क्षेत्र सुदृढ भई बैंकिङ प्रणालीमा तरलता बढेको र कर्जाको ब्याजदर घटेकाले आर्थिक गतिविधि चलायमान हुनका लागि आधार सिर्जना भएको छ ।

पर्यटक आगमन कोभिडपूर्वको अवस्थामा पुगेको तथा विद्युत् र सिमेन्टको निर्यात बढ्दै गएको सन्दर्भमा चालू आवमा आर्थिक वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको तुलनामा सुधार हुने देखिन्छ । कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयका अनुसार आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा धानबाली लगाइएको क्षेत्रफल ०.६१ प्रतिशतले घटे तापनि धानबालीको उत्पादन ४.३३ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ ।

राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयका अनुसार चालू आवको दोस्रो त्रयमासको आर्थिक वृद्धिदर चार प्रतिशत रहेको छ । यस अवधिमा औद्योगिक उत्पादनमा कमी आएको छ भने आवास तथा भोजन सेवा, विद्युत् तथा ग्यास क्षेत्र, यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको उत्पादन उल्लेख्य रूपमा बढेको छ ।

समग्रमा चालू आवको आर्थिक वृद्धिदर तीनदेखि चार प्रतिशतको हाराहारीमा रहन सक्ने अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूको अनुमान ०८० फागुन महिनामा वार्षिक विन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.८२ प्रतिशत रहेको छ । अघिल्लो वर्षको सोही महिनामा यस्तो मुद्रास्फीति ७.४४ प्रतिशत थियो ।

गत फागुन महिनामा खाद्य तथा पेयपदार्थ समूहको मुद्रास्फीति ५.९४ प्रतिशत र गैरखाद्य तथा सेवा समूहको मुद्रास्फीति ३.९५ प्रतिशत रहेको छ । आव ०८०/८१ को सुरुवाती आठ महिनासम्मको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.०८ प्रतिशत छ । अघिल्लो आवको सोही अवधिमा यस्तो मुद्रास्फीति ७.९३ प्रतिशत थियो ।

गत फागुन महिनामा वार्षिक विन्दुगत थोक मुद्रास्फीति ३.६९ प्रतिशत छ । अघिल्लो वर्षको सोही महिनामा यस्तो मुद्रास्फीति ७.१० प्रतिशत थियो । चालू आवको दोस्रो त्रैमासिक अवधिसम्ममा वार्षिक विन्दुगत तलब तथा ज्यालादर सूचकांक ५.५६ प्रतिशतले बढेको छ ।

महालेखा नियन्त्रक कार्यालयका अनुसार ०८० चैत मसान्तसम्ममा चालू खर्च रू. ६ खर्ब ४४ अर्ब दुई करोड, पुँजीगत खर्च रू. ९७ अर्ब ३८ करोड र वित्तीय व्यवस्थाअन्तर्गतको खर्च रू. एक ६७ अर्ब ९९ करोड गरी कुल सरकारी खर्च रू. नौ खर्ब नौ अर्ब ३९ करोड अर्थात् विनियोजित बजेटको ५१.९३ प्रतिशत छ ।

गत चैत मसान्तसम्ममा नेपाल सरकारको कर राजस्व रू. ६ खर्ब ७१ अर्ब १२ करोड र गैरकर राजस्व रू. ७६ अर्ब ९३ करोड गरी कुल राजस्व संकलन ९.४ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. सात खर्ब ४८ अर्ब चार करोड पुगेको छ ।

चालू आव ०८०/८१ मा नेपाल सरकारको रू. दुई खर्ब ४० अर्ब आन्तरिक ऋण परिचालन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा गत चैत मसान्तसम्ममा रू. एक खर्ब ७६ अर्ब परिचालन भएको छ । चालू आर्थिक वर्षको आठ महिनामा कुल वस्तु निर्यातमा चार प्रतिशतले कमी आई रू. एक खर्ब ६२ करोड कायम भएको छ ।

चालू आर्थिक वर्षको सुरुवाती आठ महिनामा कुल वस्तु आयातमा २.७ प्रतिशतले कमी आई रू. १० खर्ब ३० अर्ब २२ करोड पुगेको छ । यो अवधिमा कुल वस्तु व्यापार घाटामा २.५ प्रतिशतले कमी आई रू. नौ खर्ब २९ अर्ब ६१ करोड कायम भएको छ ।

चालू आवको दोस्रो चौमासिक अवधिसम्ममा चालू खाता रू. एक खर्ब ६६ अर्ब ८७ करोडले बचतमा छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा चालू खाता रू. ५५ अर्ब २८ करोडले घाटामा थियो । यसैगरी, समीक्षा अवधिमा शोधनान्तर स्थिति रू. तीन खर्ब २७ अर्ब ५५ करोडले बचतमा छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा शोधनान्तर स्थिति रू. एक खर्ब ४२ अर्बले बचतमा थियो ।

चालू आवको सुरुवाती आठ महिनामा विप्रेषण आप्रवाह २१ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. नौ खर्ब ६१ अर्ब २२ करोड पुगेको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा विप्रेषण आप्रवाह २५.३ प्रतिशतले बढको थियो ।

गत वर्ष असार मसान्तमा रू. १५ खर्ब ३९ अर्ब ३६ करोडबराबर रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति २१.७ प्रतिशतले वृद्धि भई गत फागुन मसान्तमा रू. १८ खर्ब ७२ अर्ब ८२ करोड पुगेको छ । बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चितिले १४.८ महिनाको वस्तु आयात र १२.४ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहने देखिन्छ ।

चालू आवको आठ महिनामा विस्तृत मुद्राप्रदाय ७.७ प्रतिशतले बढेको छ भने सञ्चित मुद्रा १.७ प्रतिशतले घटेको छ । आठ महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निक्षेप परिचालन ७.६ प्रतिशतले वृद्धि भई गत फागुन मसान्तमा रू. ६१ खर्ब ४५ अर्ब ८८ करोड पुगेको छ । यो अवधिमा निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा ४.२ प्रतिशतले बढेर रू. ४९ खर्ब ९६ अर्ब ५३ करोड पुगेको छ ।

खेलकुद

टि-२० विश्वकपका लागि नेपाली टिमको घोषणा

अमेरिका र वेस्टइन्डिजमा आगामी महिना हुने टि-२० विश्वकपका लागि नेपाली टिमको घोषणा भएको छ । नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान)ले बुधबार साँझ रोहितकुमार पौडेलको कप्तानीमा १५ सदस्यीय टिम घोषणा गरेको हो ।

अघिल्लो महिना एसिसी प्रिमियर कप खेलेको टिममा एकमात्र परिवर्तन छ । जसमा अलराउन्डर विवेक यादवको स्थानमा फास्टबलर कमलसिंह ऐरी टिममा परेका छन् भने स्पिनरका रूपमा सागर ढकाललाई टिममा राखिएको छ । यी दुवैले आयरल्यान्ड एविरुद्धको सिरिज र अहिले जारी वेस्टइन्डिज एविरुद्धको सिरिजमा राम्रो प्रदर्शन गरेका थिए । नेपाली टिममा ओपनरका रूपमा आसिफ शेख, कुशल भुर्तेल र अनिल साह छन् । यीमध्ये आसिफ र अनिलले विकेटकिपरको भूमिका पनि निभाउने छन् । यस्तै, ब्याट्सम्यानका रूपमा रोहितकुमार पौडेल, सन्दीप जोरा मात्र छन् ।

टिममा अलराउन्डरका रूपमा दीपेन्द्रसिंह ऐरी, गुल्सन झा, कुशल मल्ल र सोमपाल कामी छन् भने फास्टबलरका रूपमा टिममा करण केसी, प्रतिश जिसी, अविनोश बोहरा र कमलसिंह ऐरी छन् । स्पिनरका रूपमा ललित राजवंशी र सागर ढकाल छन् ।

विश्वकपमा नेपाल समूह 'डी' मा छ । यो समूहमा नेपालले दक्षिण अफ्रिका, श्रीलंका, बंगलादेश र नेदरल्यान्ड्ससँग प्रतिस्पर्धा गर्नेछ । नेपालले पहिलो खेल नेदरल्यान्ड्ससँग जुन ४ मा अमेरिकाको डालास र जुन ११ मा श्रीलंकासँग अमेरिकाकै फ्लोरिडामा प्रतिस्पर्धा गर्नेछ । बाँकी खेलहरू जुन १४ मा दक्षिण अफ्रिकासँग र जुन १६ मा हुने बंगलादेशसँग सेन्ट भिसेन्टमा हुनेछ ।

कर्णाली पहिलो पटक महिला लिगमा छनोट

लिग चरणको आफ्नो अन्तिम खेलमा गण्डकी प्रदेशलाई २-० ले हराउँदै कर्णाली प्रदेश पहिलो पटक महिला लिगमा छनोट भएको छ । बिहीबार सुर्खेतस्थित कर्णाली प्रदेश रंगशालामा गण्डकीलाई हराएपछि कर्णाली तेस्रो हुँदै लिगमा छनोट भएको हो ।

कर्णाली छनोट हुँदा मधेश प्रदेश भने चौथो स्थानमा रहँदै राष्ट्रिय लिगमा छनोट हुनसकेन । समान ६ खेलबाट कर्णालीले १२ अंक जोड्दा मधेशले १० अंकमात्रै जोड्यो । गण्डकीविरुद्ध कर्णालीलाई जित दिलाउन कर्णालीकी वर्षा वलीले छैटौं मिनेटमै गोल गरेर अग्रता दिलाइन् । खेलको ३०औं मिनेटमा सबिनाले गोल गर्ने राम्रो मौका गुमाइन् । उक्त अवसर गुमाएको २ मिनेटभित्र नै कर्णालीका लागि वर्षाले दायाँतर्फबाट गरेको असिस्टमा सन्जिता बोम्जोनले दोस्रो गोल गरिन् । पहिलो हाफमा गरेको २ गोल नै निर्णायक बन्दा कर्णाली पहिलो पटक महिला लिगमा छनोट भएको हो ।

यसअघि नै कोशी र सुदूरपश्चिम प्रदेश क्रमशः पहिलो र दोस्रो हुँदै महिला लिगका लागि छनोट भइसकेका छन् । कोशी ६ खेलमा ५ जित र एक हारसहित अपराजित रहँदै १६ अंक र सुदूरपश्चिम ५ खेलमध्ये ४ मा जित र एकमा हारसहित १२ अंकका साथ छनोट भएको हो । सुदूरपश्चिम र लुम्बिनी प्रदेशबीच आज बिहीबार हुने दोस्रो खेल औपचारिकताका लागि मात्रै हुनेछ ।

अमेरिका र मेक्सिकोले महिला विश्वकप आयोजना दाबी नगर्ने

अमेरिका र मेक्सिकोले सन् २०२७ को फिफा महिला विश्वकप फुटबल प्रतियोगिताको आयोजना दाबेदारी नगर्ने भएका छन् । यी दुवै राष्ट्रले मंगलबार दाबेदारीको नाम फिर्ता लिएका हुन् । उनीहरूले अब सन् २०३१ को विश्वकपमाथि दाबी प्रस्तुति गर्ने एजेन्सीले जनाएको छ । विश्वकप आयोजक राष्ट्रको मिति घोषणा हुने दुई साताअगाडि अमेरिका र मेक्सिको पछि हटेका हुन् ।

बैंककमा १७ मेमा हुने फिफाको कंग्रेस बैठकले आगामी महिला विश्वकप आयोजक राष्ट्रको घोषणा गर्नेछ । अब ब्राजिल, जर्मनी, बेल्जियम र नेदरल्यान्ड्समध्ये एकले विश्वकप आयोजना गर्न अधिकार पाउनेछ । यी चारमध्ये एक राष्ट्रले तीन वर्षपछि हुने महिला विश्वकप आयोजना गर्ने अन्तिम दौडमा उभिएका छन् । अमेरिका र मेक्सिको फुटबल संघले संयुक्त रूपमा विज्ञप्ति जारी गर्दै सन् २०३१ को विश्वकपलक्षित भएका कारण तत्काल सन् २०२७ को विश्वकपमा दाबी गर्ने जनाएका छन् । 'दुवै फुटबल संघले सन् २०३१ को विश्वकप भव्य बनाउन दाबी गर्छौं, अहिले हामी पछि हटेका छौं,' विज्ञप्तिमा भनिएको छ ।

सन् २०२६ मा अमेरिकाले पुरुषतर्फको विश्वकप आयोजना गर्दै छ । पुरुष विश्वकपको तयारी भव्यताका साथ गर्नुपर्ने भएकाले महिलातर्फको विश्वकप आयोजना गर्नबाट पछि हटेको संघको भनाइ छ । अमेरिकाले सात वर्षको महिला फिफा विश्वकप ऐतिहासिक बनाउने अभियानका साथ अगाडि बढेको जनाएको छ । सन् २०२६ को विश्वकप अमेरिका, मेक्सिको र क्यानडाले संयुक्तमा गर्दै छन् ।

● धेरै रेमिट्यान्स भित्र्याउने ग्लोबल आइएमई सम्मानित

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेड आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा सबैभन्दा धेरै रेमिट्यान्स भित्र्याउने बैंक तथा वित्तीय संस्थाका रूपमा सम्मानित भएको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकको ६९औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा सबैभन्दा धेरै रेमिट्यान्स भित्र्याउने बैंक तथा वित्तीय संस्थामध्ये सबैभन्दा बढी २१ दशमलव १ प्रतिशत रेमिट्यान्स भित्र्याउन सफल भएकोमा ग्लोबल आइएमई बैंक सम्मानित भएको हो । राष्ट्र बैंक केन्द्रीय कार्यालय बालुवाटारमा शुक्रबार आयोजित विशेष समारोहमा गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत रत्नराज बज्राचार्यलाई प्रशंसापत्र प्रदान गरे । विप्रेषण आप्रवाहले मुलुकको समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व, सामाजिक-आर्थिक सुधारलगायत बाह्य क्षेत्र सन्तुलनसमेतमा योगदान पुऱ्याएकाले प्रशंसापत्र प्रदान गरिएको राष्ट्र बैंकले उल्लेख गरेको छ । राष्ट्र बैंकले आफ्नो वार्षिकोत्सवको अवसरमा सबैभन्दा धेरै रेमिट्यान्स भित्र्याउने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई सम्मानित गर्दै आएको छ ।

● तीन देशमा एनसेलको सुलभ डेटा रोमिङ

एनसेलले प्रयोगकर्ताको आवश्यकतालाई ध्यानमा राख्दै आकर्षक बोर्डर रोमिङ प्याक ल्याएको छ । कम्पनीले छिमेकी देश भारत, चीन र बंगलादेश जाने प्रयोगकर्तालाई सहजता हुने गरी रोमिङ प्याक ल्याएको जनाएको छ । उल्लिखित देश भ्रमणमा जाँदा सुलभ दरमा सहजै परिवारसँग सम्पर्कमा बस्न सकिने कम्पनीले जनाएको छ । प्रयोगकर्ताले प्याक सुचारु गर्नासाथ तत्काले पाँच सय एमबी बोनस डेटा प्राप्त गर्नेछन् । यो प्याकको मूल्य करसहित सय रूपैयाँ रहेको छ । ग्राहकले तीन दिनका लागि बोनस डेटा र रोमिङ सेवा पाउने कम्पनीले जनाएको छ । प्याक सुचारू गर्न एस्ट्रिक्स १७१२९ एस्ट्रिक्स ५ ह्यास डायल गर्नुपर्नेछ । साथै, एनसेल एप, वेबसाइट र डिजिटल माध्यमबाट पनि सेवा लिन सकिने बताइएको छ । भ्रमणमा जाने व्यक्तिले आवश्यकताअनुसार जतिपटक पनि यो प्याक खरिद गर्न सक्नेछन् ।

यो प्याकले सीमावर्ती सहरबाट भारत भ्रमण गर्ने साना व्यवसायी, यातायात मजदुरजस्ता ग्राहकको रोमिङ सेवाको मागलाई सम्बोधन गर्ने कम्पनीले जनाएको छ । साथै, व्यापार-व्यवसाय, अध्ययनलगायत विभिन्न प्रयोजनका लागि चीन र बंगलादेश जाने थुप्रै ग्राहकलाई पनि यो प्याक महत्वपूर्ण हुने एनसेलले जनाएको छ । भारतको हकमा भने प्रयोगकर्ताले इनकमिङ कल उठाउन र भारतमा कल गर्नका लागि पेएजयुगो शुल्कमा ३२ प्रतिशत छुट पाउनेछन् । साथै, पेएजयुगोको प्रतिएसएमएस शुल्कमा २९ प्रतिशत छुटका साथ करसहित ६.३४ रूपैयाँमा एसएमएस पठाउन सकिने बताइएको छ । चीन र बंगलादेशको हकमा भने ग्राहकले बोनस रोमिङ डेटा प्रयोग सम्पर्कमा रहन सक्छन् र विद्यमान दर र शुल्कमा अन्य सेवा प्रयोग गर्न सक्छन् ।

● निगमको जहाज इजरायलमा मर्मत गरेर काठमाडौं ल्याइयो

नेपाल वायुसेवा निगमको ९ एनएकेएक्स जहाज इजरायलमा मर्मत गराएर काठमाडौं ल्याइएको छ ।

इजरायलमा मर्मतसम्भार सकेर ल्याइएको जहाज शनिबार साँझ काठमाडौंको त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा अवतरण गरेको वायुसेवा निगमका प्रवक्ता रमेश पौडेलले जानकारी दिए ।

उनले भने, 'उक्त जहाजको एउटा इन्जिनमा प्राविधिक समस्या आएपछि इजरायलस्थित नियमानुसार छनोट भएको मर्मत र मर्मत संगठन (एमआरओ)मा मर्मत गराइएको थियो । मर्मतपश्चात् जहाज शनिबार साँझ काठमाडौं आइपुगेको छ ।'

'मर्मतका क्रममा आवश्यक प्राविधिक जाँच पड्ताल गर्दा अन्य प्राविधिक समस्याहरूका अतिरिक्त इन्जिनभित्रको ३१ वटा ब्लेड पूरै फेर्नुपर्ने देखिएको र एमआरओ तथा निगमका सम्बन्धित इन्जिनियरहरू एवं प्राविधिकहरूको प्रतिवेदनअनुसार बजारमा सोसँग सम्बन्धित पार्टपुर्जाहरूको अभाव भएकाले मर्मतसम्भार कार्यमा केही ढिलाइ हुन पुगेको हो,' प्रवक्ता पौडेलद्वारा जारी विज्ञप्तिमा जनाइएको छ ।

सो विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'उक्त कार्यमा इजरायलस्थित नेपाली राजदूतावासबाट भएको सहयोग र समन्वयका लागि निगमले आभार प्रकट गर्दछ । जहाजको इन्जिन मर्मतमा ढिलाइ हुन गएको विषयलाई गम्भीरतापूर्वक अध्ययन विश्लेषण गरी सम्झौताअनुसार आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।'

कर्पोरेट

● अर्जुन खनियाँ एनआइसी एसिया बैंकको सहायक प्रमुख कार्यकारी अधिकृतमा नियुक्त

एनआइसी एसिया बैंकले सहायक महाप्रबन्धक पदमा कार्यरत अर्जुनराज खनियाँलाई बैंकले सहायक प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पदमा बढुवा गरेको छ ।

सन् २००४ देखि बैंकिङ क्षेत्रमा प्रवेश गरेका खनियाँले बैंकका विभिन्न शाखा, विभाग एवं इकोसिस्टमहरूमा काम गरी २० वर्षभन्दा लामो अनुभव संगालिसकेका छन् ।

सन् २००४ मा नेपाल बैंक लिमिटेडमा आन्तरिक लेखापरीक्षकको रूपमा नायब प्रबन्धकमा नियुक्त भएर वाणिज्य बैंकको यात्रा सुरू गरेका उनी सन् २०१० मा तत्कालीन बैंक अफ एसिया नेपाल लिमिटेडमा शाखा प्रमुखको रूपमा नियुक्त भएका थिए

तत्पश्चात् एनआइसी एसिया बैंकका विभिन्न विभाग तथा इकोसिस्टमहरूमा प्रमुखको रूपमा नेतृत्वदायी भूमिकामा रही उनले काम गरिसकेका छन् । पछिल्लोपटक उनी बैंकको प्रमुख सूचना अधिकारी, प्रमुख गुनासो सुन्ने अधिकारीलगायतको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएका थिए ।

● ज्योति विकासद्वारा अग्निपीडितलाई राहत वितरण

महोत्तरीको मटिहानी नगरपालिका- ६, जरलहवागाछी बस्तीका अग्निपीडित एक सय २० परिवारको राहत तथा सहयोगार्थ ज्योति विकास बैंकले मटिहानी नगरपालिका कार्यालय तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँगको समन्वयमा एक सय २० घरधुरीलाई पुग्ने डसना र भुल प्रदान गरेको छ ।

वैशाख १२ गते बुधबार आगोले क्षतिग्रस्त बनेको जरलहवा, गाछी बस्तीका पीडितहरूको राहतका लागि बैंकले उक्त सहयोग गरेको हो । राहत वितरण कार्यक्रममा ज्योति विकास बैंकका तर्फबाट जनकपुर शाखाका शाखा प्रबन्धक सुरज श्रीवास्तवले मटिहानी नगरपालिका- ६ का वडाध्यक्ष कलिम अन्सारीको उपस्थितिमा उक्त राहत सामग्री पीडित परिवारलाई हस्तान्तरण गरेका हुन् । ज्योति विकास बैंकले देशैभरि रहेका मातहतका कार्यालयहरूमार्फत सरल वित्तीय सेवाका साथै संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व प्रयोजनार्थ स्थापित 'हाम्रो विकास प्रवर्द्धन कोष'मार्फत जिम्मेवारपूर्ण तवरले नागरिकका आकस्मिक एवं अत्यावश्यक क्षेत्रमा उल्लेख्य र रचनात्मक सहयोग गर्दै आएको छ ।

● ग्लोबल आइएमईमा सिफेमको एक करोड डलर लगानी

स्विस इन्भेस्टमेन्ट फन्ड फर इमर्जिङ मार्केट (सिफेम)ले ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडमा एक करोड अमेरिकी डलर अर्थात् करिब एक अर्ब ३२ करोड रूपैयाँ लगानी गर्ने भएको छ । यससम्बन्धी सम्झौतामा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत रत्नराज बज्राचार्य र सिफेमका अध्यक्ष जोर्ग फ्रिडेनले हस्ताक्षर गरे । उक्त लगानीलाई बैंकले कृषि, लघु, साना तथा मझौला व्यवसायमा वित्तीय पहुँच बढाउन परिचालन गर्ने बैंकले जनाएको छ ।

लगानीको उद्देश्य कृषि, लघु, साना तथा मझौला उद्यमलाई वित्तीय पहुँच प्रदान गर्दै बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउन सहयोग गर्ने, वित्तीय समावेशीकरणमा सुधार गर्ने र रोजगारी सिर्जना गर्ने रहेको छ । सिफेमसँगको लगानी सम्झौताबाट नेपालको कृषि, लघु, साना तथा मझौला उद्यमको विकासमा सहयोग पुग्ने बैंकले विश्वास लिएको छ । त्यसैगरी, आइएमई ग्रुप र इन्डोनेसियाको पिटी पिएलएन नुसन्तरा कम्पनीले नेपालमा ऊर्जा परियोजनाको विकासमा साझेदारी गर्ने भएका छन् । सोहीअनुसार सम्झौतापत्रमा आइएमई ग्रुपका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकाल र पिटी पिएलएनका निर्देशक मुहम्मद रेजाबीच हस्ताक्षर भएको छ । पिटी पिएलएन नुसन्तरा इन्डोनेसिया सरकारको स्वामित्वमा रहेको ऊर्जा विकास कम्पनी हो । पिटी पिएलएनले आफ्नो विशेषज्ञताको आधारमा नेपालमा नवीकरणीय ऊर्जा परियोजना विकासका लागि थप अध्ययन तथा विश्लेषण गर्नेछ ।

साथै, पिटी पिएलएनले स्थानीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय ऊर्जा बजारमा पावर प्लान्टको सञ्चालन तथा मर्मत-सम्भारमा विशेषज्ञता हासिल गरेको छ । यसले सिंगापुर, मलेसिया, कुवेत, चीन र साउदी अरबलगायत देशमा सेवा विस्तार गरिसकेको छ । ग्रुपका अध्यक्ष ढकालले नेपालको ऊर्जा उत्पादनमा थप अवसर खोल्न नयाँ साझेदारीले सहयोग पुग्ने विश्वास व्यक्त गरे ।

● नेक्सजेन म्यानेजमेन्ट र लगानी हबबीच व्यवसाय साझेदारीसम्बन्धी सम्झौता

नेक्सजेन म्यानेजमेन्ट र लगानी हबबीच व्यवसाय साझेदारीसम्बन्धी सम्झौता सम्पन्न भएको छ । नेक्सजेनको कर्पोरेट कार्यालय मैतीदेवी काठमाडौंमा आयोजित संक्षिप्त समारोहमा दुवै पक्षबीच सम्झौता भएको हो । सम्झौतापत्रमा नेक्सजेन म्यानेजमेन्टका अध्यक्ष रमेशकुमार भट्टराई र लगानी हबका अध्यक्ष विष्णु पोखरेलले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

नयाँ उद्योग व्यवसाय गर्नेलाई लगानीको स्रोत पुऱ्याउन लगानी हबले सहयोग गर्ने तथा लगानी पूर्व र लगानीपश्चातको विशेषज्ञ सेवा नेक्सजेन म्यानेजमेन्टले दिने गरी सम्झौता भएको बताइएको छ । नेक्सजेन म्यानेजमेन्ट सोलुसन प्रालि सम्पत्ति व्यवस्थापन र बिजनेस कन्सल्टेन्सी सेवा दिने कम्पनी हो । लगानी हब प्रालि लगानीको नयाँ-नयाँ क्षेत्रको पहिचान गर्ने र ती व्यवसायमा लगानीको स्रोत पुऱ्याउने गरी स्थापित कम्पनी हो ।

नेक्सजेनको कर्पोरेट कार्यालय मैतीदेवी मन्दिर रोडमा र लगानी हबको कर्पोरेट कार्यालय कमलपोखरीमा रहेको छ ।

● सिटिजन्स बैंकद्वारा फातिमा फाउन्डेसन नेपाललाई सिलाइ मेसिन प्रदान

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले आफ्नो संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत फातिमा फाउन्डेसन नेपाललाई सहयोग प्रदान गरको छ । बाँकेमा अवस्थित फातिमा फाउन्डेसन महिलाले नेतृत्व गरी चलाउँदै आएको एक सामाजिक संस्था हो । जसले मुस्लिम, मधेशी र अन्य पिछडिएका वर्गका महिला तथा बालबालिकाको हकहितका लागि काम गर्दै आएको छ । बैंकले फाउन्डेसनमा आबद्ध विपन्न पृष्ठभूमिका महिलालाई स्वरोजगार सिर्जना गर्ने उद्देश्यका साथ २० वटा सिलाइ मेसिन सहयोगस्वरूप वितरण गरेको हो । यस कार्यबाट विपन्न समुदायका महिलामा रोजगारीको अवसर सिर्जना हुने, आय आर्जन हुने र उनीहरूको जीवनशैलीको पनि स्तरोन्नति हुने विश्वास लिएको बैंकले जनाएको छ । संस्थामा आयोजित एक समारोहबीच बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गणेशराज पोखरेलले सहयोगस्वरूप सिलाइ मेसिनहरू हस्तान्तरण गरेका थिए ।

● 'मेरो अटो मोटर ऱ्याली'को चौथो संस्करण सौराहामा

मेरोअटो मोटर ऱ्यालीको चौथो संस्करण यही २१ र २२ वैशाख गते आयोजना हुने भएको छ । अटोमोटिभ्स प्रालिले यस वर्षको मोटर ऱ्याली काठमाडौंदेखि चितवनको सौराहासम्म आयोजना गर्ने भएको हो । नाडा अटोमोबाइल एसोसिएसन अफ नेपालका अध्यक्ष करण चौधरीले ऱ्यालीको उद्घाटन गर्नेछन् । शुक्रबार बिहान ८ बजे ललितपुरको कुपन्डोलबाट सुरु हुने ऱ्याली बल्खु, दक्षिणकाली, सिस्नेरी, हेटौंडा हुँदै सौराहाको होटेल मोनालिसामा पुग्नेछ । शनिबार सौराहामा एक कार्यक्रमका बीच ऱ्यालीको समापन गरिनेछ । ऱ्यालीमा ५० बढी कारमा अटोमोबाइल, बैंकिङ, इन्स्योरेन्सलगायत विभिन्न क्षेत्रका सयभन्दा बढी व्यक्ति सहभागी हुने आयोजकले जनाएको छ । ऱ्यालीका संयोजक उज्ज्वल घिमिरेले आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने, सडक सुरक्षासम्बन्धी सचेतना बढाउने, अटो क्षेत्रको व्यावसायिक नेटवर्क विस्तार गर्ने उद्देश्यले विगत चार वर्षदेखि ऱ्याली आयोजना गर्दै आएको बताए । 'आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने, हाइवे ड्राइभिङ बारेमा सचेतना जगाउने उद्देश्यले मोटर ऱ्याली आयोजना गर्दै आएका छौं,' उनले भने 'यस वर्ष पनि हामीले त्यसैलाई निरन्तरता दिएका हौं ।' मेरो अटोले आफ्नो वार्षिकोत्सवको अवसरमा हरेक वर्ष वैशाखमा मोटर ऱ्याली आयोजना गर्दै आएको छ ।

● 'अनर मे उत्सव'मा स्कुटी जित्ने मौका

टेक्नोलोजी ब्रान्ड अनरले मे महिनालाई लक्षित गर्दै 'अनर मे उत्सव' योजना ल्याएको छ । नेपालका लागि अनरको आधिकारिक विक्रेता सेलट्राने नेपाल प्रालिले मे उत्सवको घोषणा गरेको हो । यस योजनाअन्तर्गत ग्राहकले स्मार्टफोन खरिद गर्दा आकर्षक उपहार प्राप्त गर्नुका साथै लक्की ड्रमार्फत भेस्पा स्कुटी पनि जित्न सक्नेछन् । ग्राहकले अनर ९० फाइभ-जीको खरिदमा १४ हजारबराबरको अनर च्वाइस वाच पाउनेछन् भने लक्की ड्रमार्फत भेस्पा पनि जित्न सक्नेछन् । त्यसैगरी, अनर एक्स नाइन-बी खरिद गर्दा ५,४९९ रूपैयाँबराबरको अनर च्वाइस इयरबड जित्न प्राप्त गर्ने कम्पनीले जनाएको छ । साथै, अनर ९० लाइट, अनर एक्स-८ बी र एक्स-७ बी तथा एक्स-५ लगायतका मोडेल खरिद गर्दा आकर्षक उपहार पाउने कम्पनीले जनाएको छ । यो अफर ११ मेसम्म जारी रहने बताइएको छ ।

● महालक्ष्मी बैंकद्वारा अग्नीपीडितलाई राहत वितरण

महालक्ष्मी विकास बैंकले वैशाख १२ गते महोत्तरीको मटिहानी नगरपालिका- ६ मा आगलागीका कारण घरबारविहीन भएका एक सय ५० घरपरिवारका करिब पाँच सय ४५ जनाका लागि राहत सामग्री वितरण गरेको छ । बैंकले राहत वितरण गर्ने उद्देश्यले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत दुई लाख ५० हजार रूपैयाँबराबरको सात सय ५० केजी आँटा, सात सय ५० केजी चामल, ७५ केजी दाल, ७५ लिटर तेल, एक सय ५० प्याकेट नुन, चार सय ५० वटा नुहाउने र लुगा धुने साबुन र एक सय ५० काटुन चाउचाउलगायतका खाद्यान्नहरू सहयोग गरेको हो ।

बुधबार मटिहानी नगरपालिका- ६ मा लागेको उक्त आगोले सयभन्दा बढी घर पूर्ण रूपमा जलेर खरानी भएका छन् भने ५० जति अन्य घरमा क्षति पुगी १५ करोडभन्दा बढीको धनमाल नष्ट भएको अनुमान गरिएको छ । गत शनिबार मटिहानी नगरपालिकाका मेयर हरिप्रसाद मण्डल र बैंकको मधेश प्रादेशिक कार्यालयका प्रमुख सुदीपचन्द्र पोखरेलले जनकपुर शाखाका कर्मचारीहरूको सहभागितामा पीडित परिवारहरूलाई उक्त राहत सामग्री हस्तान्तरण गरेका थिए ।

● समृद्धि फाइनान्सका ग्राहकलाई आर्सिया डेन्टलमा २०% छुट

समृद्धि फाइनान्स लिमिटेडले आर्सिया डेन्टलसँग समझदारी गरेको छ । उक्त समझदारीअन्तर्गत फाइनान्सका ग्राहकले समृद्धि मोबाइल बैंकिङ तथा डेबिड कार्डमार्फत आर्सिया डेन्टलमा भुक्तानी गर्दा २० प्रतिशत छुट पाउनेछन् । छुटसम्बन्धी समझदारीपत्रमा फाइनान्सका प्रमुख व्यवसाय प्रवर्द्धन अधिकृत सुभाष श्रेष्ठ र डेन्टलका संस्थापक आर्सिया बानुले हस्ताक्षर गरे । यो सुविधाबाट सबै ग्राहक लाभान्वित हुने विश्वास फाइनान्सले लिएको छ ।

● नेपाल-भारतका चेम्बर अफ कमर्सबीच समझदारी

नेपाल चेम्बर अफ कमर्स र इन्डियन चेम्बर अफ कमर्स तथा मिलेनियल चेम्बर अफ कमर्सबीच आर्थिक र व्यापारिक क्षेत्रमा सहकार्य गर्नेबारे समझदारी भएको छ । आजदेखि सुरू हुने अन्तर्राष्ट्रिय लगानी सम्मेलनको सन्दर्भमा नेपाल र भारतका चेम्बर अफ कमर्सबीच दुई पक्षीय लगानी एवं व्यापार सहजीकरणबारे समझदारी भएको हो ।

नेपाल चेम्बर अफ कमर्सको निमन्त्रणामा इन्डियन चेम्बर र मिलेनियल चेम्बर अफ कमर्सका पदाधिकारी एवं व्यावसायिक प्रतिनिधिमण्डल नेपाल आएका हुन् । दुवै चेम्बरका पदाधिकारीलाई नेपाल चेम्बर अफ कमर्सका अध्यक्ष कमलेश अग्रवालले स्वागत गरे ।

लगानी सम्मेलनअघि दुवै देशका चेम्बर पदाधिकारीबीच नेपालमा लगानीको वातावरण, कानुनी पाटोलगायतका विषयमा छलफल भएको छ । चेम्बर अध्यक्ष अग्रवालले नेपालमा रहेको श्रमशक्ति, मूल्य, प्रतिफलको सुनिश्चिततालगायत कारण लगानीका लागि उत्कृष्ट गन्तव्य रहेको बताए । 'दुई मुलुकबीचको आर्थिक सम्बन्ध र अर्थतन्त्रका विभिन्न आयाममा छलफलका लागि यो भेट विशेष भएको ठानेको छु,' अग्रवालले भने, 'हामी निजी क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व गर्ने भएकाले नेपाल-भारत आर्थिक सम्बन्ध हाम्रो मुख्य चासो हो ।' चेम्बरसँगको छलफलमा इन्डियन चेम्बर अफ कमर्स र मिलेनियल चेम्बर अफ कमर्सका पदाधिकारीले लगानी सम्मेलनमा आमन्त्रण गरेकोमा नेपाल चेम्बरलाई धन्यवाद दिए । चेम्बरसँग मिलेर नेपालमा लगानी गर्न आफूहरू इच्छुक रहेको बताउँदै सहजीकरणका लागि आग्रह गरे । विशेष गरी ऊर्जा, पर्यटनलगायत क्षेत्रमा लगानीका लागि आफूहरू इच्छुक रहेको मिलेनियल चेम्बरका अध्यक्ष अनिल त्रिगुनायतको भनाइ छ ।

जनताको...

पनि केही नयाँ र केही पूराना दलहरूमा चेत नआएको खण्डमा २०८४ मा हुने आम निर्वाचनमा उनीहरूको अवस्था कस्तो होला ? अब उनीहरूले जनतालाई के आश्वासन दिने ?

२०७९ मा सम्पन्न भएको निर्वाचनमा गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका दलहरूले एक्लाएक्लै निर्वाचनमा गएका भए नेपाालि कांग्रेस र एमालेले नै धेरै सिटमा जित हाँसिल गर्न सक्थे तर सत्ताको दुरूपयोग गर्दै नेकपा एमालेलाई एक्ल्याउने रणनीतिक उदेश्यका साथ कांग्रेस, माओवादी, एकीकृत समाजवादी, जसपा, जनमोर्चा लगायतका दलहरू निर्वाचनमा गएका भएपनि एकीकृत समाजवादी पार्टी आफ्नै बुतामा राष्ट्रिय पार्टीसम्म बन्न सकेनन् भने गठबन्धनकै बलमा संघीय संसदमा १० सिट र केही प्रदेशसभाहरूमा केही सिट जित्न सफल भयो । एकीकृत समाजवादीले त्यही १० र केही प्रदेशसभामा रहेका केही सिटलाई देखाएर सत्ता स्वार्थमा लागि रहेकाले गर्दा जनताले उसलाई विश्वास गर्न सकेनन् ।

नेपाली कांग्रेसको विधान अधिवेशनले निर्वाचन अघि कुनै प्रकारको गठबन्धन नगर्ने निर्णय गरिससकेको छ भने नेकपा एमालेले समेत गठबन्धन नगरि आफैँ बल र बुत्तामा निर्वाचनमा जाने निर्णय गरिसकेको हुनाले साना दलहरूको भविष्य अन्धकार हुने प्रायः निश्चित जस्तै रहेको छ । अहिलेको उपनिर्वाचनको परिणाम हेरेर अब कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार बनाउनुपर्ने र स्थिर सरकार दिनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । यदि त्यसो भएमा साना दलहरूको दोकान बन्द हुने भएकाले गर्दा आ आफ्नो पार्टीगत स्वार्थलाई त्यागेर मुलुक र जनताको हितमा लाग्नु कांग्रेस र एमालेको दायित्व समेत हो ।

२०७९ मा भएको निर्वाचनमा २० सिट जित्न सफल भएको रास्वपाले इलाममा जमानत सम्म जोगाउन सकेन भने पहिचानवादीहरूलाई समेत जनताले पत्याउन सकेको देखिएन । उही पुरानै दल नेकपा एमाले र कांग्रेसलाई नै जनताले पत्याए । इलाममा माओवादी केन्द्रले त उम्मेदवारसम्म उठाउन नसकेर एमालेलाई सघाएको थियो । त्यस कारणले गर्दा माओवादीको इज्जत जोगिएको छ । उसको हैसियत कति भन्ने त्यहाँ देखिएको छैन ।

यस पटकको उपनिर्वाचनमा जनतामा खासै उत्साह समेत देखिएन । संघीय सरकारमा मन्त्रिपरिषद् पटक टक परिवर्तन हुनु प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले कहिले एमाले र कहिले कांग्रेससँग सत्ता समिकरण गर्न र राजनीतिक अस्थिर चरित्र देखाउँदै आएका हुनाले जनतामा उत्साह नदेखिएको प्रष्ट भएको छ भने नेपाली कांग्रेसका महामन्त्रीद्वय गगन थापा र विश्वप्रकाश शर्मालाई समेत जनताले पत्याउन सकेनन् त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो इलाम ।

ठुला ठुला उडन्ते गफ गरेकै भरमा जनताले पत्याउँदा रहेछन् भन्ने प्रमाण इलाम र बझाङमा कांग्रेसका उम्मेदवारहरूको पराजयले नै प्रमाणित गरेको छ । बझाङ १ (क) कांग्रेस, एमाले, माओवादी र एकीकृत समाजवादी सबैले उम्मेदवार उठाएका थिए तर जित एमालेको भयो । एकीकृत समाजवादीले एमालेका उम्मेदवारलाई हराउन उम्मेदवार खडा गरेको भएपनि उनले जमानत सम्म जोगाउन सकेनन् । यी सबै प्रकरणहरूले गर्दा एकीकृत नेकपा एमालेलाई विभाजन गरेर कांग्रसको शरणमा पुगेका माधव नेपाललाई संकट बढ्दै गएको प्रष्ट भएको छ ।

श्रमिक सुरक्षाका लागि 'श्रमाधान' अभियान

काठमाडौं । श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले एक सय ३५औँ श्रमिक दिवसको अवसर पारेर सुरक्षित श्रम अभियान सञ्चालन गर्न 'श्रमाधान' कार्यक्रम लागू गरेको छ । बुधबार मन्त्रालयमा आयोजित कार्यक्रममा श्रममन्त्री डोलप्रसाद अर्यालले श्रमाधान योजनाले स्वदेश र विदेशमा रहेका श्रमिकको सबै खालको समस्या एकद्वार प्रणालीबाट समाधान गर्न नयाँ कार्यक्रम ल्याएको बताए । 'मन्त्रालयले अहिले पनि कल सेन्टर सञ्चालन गरेको छ । तर, यसको काम सीमित भयो । त्यसैले बृहत् रूपमा श्रमिकको समस्या समाधानदेखि जिज्ञासा, सुझाव तथा गुनासोलाई सम्बोधन गर्ने गरी यो योजना सञ्चालन गरिएको हो,' उनले भने ।

श्रमाधानअन्तर्गत सेकेन्ड इनिङ, रोजगार बैंक, समता, ल, कनेक्ट, साथ र कल सेन्टर गरी सात योजना लागू गरिएको छ । श्रमिक हितमा ध्यान दिइएका यी कार्यक्रम क्रमशः लागू गर्दै वैदेशिक तथा आन्तरिक रोजगारलाई मर्यादित बनाउने मन्त्री अर्यालको भनाइ छ ।

कार्यक्रममा श्रमसचिव घनश्याम उपाध्यायले श्रमाधान कार्यक्रम क्षणिक नभई दीर्घकालीन लाभयोग्य भएको बताए । 'श्रमाधान कार्यक्रम एकपटकका लागि वा क्षणिक होइन । श्रमिक सन्तुष्ट हुन सक्ने गरी सम्मान गर्नु जरूरी देखेर ल्याएको योजना हो,' उनले भने ।

प्रचण्डले अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिकको न्यूनतम पारिश्रमिक वृद्धि गर्न सरकारले पहल गर्ने बताएका छन् ।एक सय ३५औँ श्रम दिवसको अवसरमा संयुक्त ट्रेड युनियन महासंघद्वारा आयोजित कार्यक्रममा प्रधानमन्त्री प्रचण्डले आगामी दिनमा श्रमिक र मजदुरको हितलाई केन्द्रमा राखेर पारिश्रमिक बढाउन आफू लागिपर्ने बताएका हुन् ।

स्थिर सरकार...

नेपाली कांग्रेसका वरिष्ठ नेता डा. शेखर कोइरालाले र अन्य नेताहरूले समेत कांग्रेस-एमाले मिलेर सरकार निर्माण गरि मुलुकको विकासमा लाग्नुपर्ने बताउँदै आएका छन् । वर्तमान दाहाल सरकारले नत सुशासन दिन सकेको छ नत विकास नर्मिाणका कार्यलाई अघि बढाउन सकेको छ । जनताले आफूलाई आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा समेत सहज रूपमा पाउन सकेका छैनन् । राजनीतिक दलहरूले पार्टीगत स्वार्थलाई ध्यानमा राखेर अघि बढ्ने गरेका हुनाले जनतामा निराशा छाएको छ ।

दिनहुँ सयौँको संख्यामा युवावर्ग विदेशिन बाध्य पारिएका छन् । मुलुक अहिलेकै अवस्थामा रहेको खण्डमा युवाविहिन अवस्थामा पुग्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । अहिले पनि ग्रामीण वस्ती, युवाविहिन अवस्थामा पुगेको छ । युवावर्गलाई आ आफ्नो थाकथलोमा बस्न सक्ने वातावरण सिर्जना गर्ने कार्य सरकारको भएपनि सरकारले त्यसतर्फ ध्यान दिन सकेको छैन । यता, राजनीतिक दलहरू सरकार बनाउने र ढाल्ने कार्यमै सिमित भएका छन् । त्यही कार्यलाई रोक्नका लागि अब आ आफ् नो स्वार्थलाई थाती राखेर कांग्रेस-एमाले मिलेर स्थिर सरकार निर्माण गर्नु आजको आवश्यकता हो । यदि त्यसो भएमा साना दलहरूको दोकान स्वत बन्द हुने निश्चित छ ।

देशभरका...

बदलीसहित छिटफुट वर्षाको सम्भावना रहेको छ', उनले भने, 'तर वन डढेलो नै नियन्त्रण हुने किसिमको पानी पर्ने सम्भावना तत्काल छैन । अन्य भू-भागमा भने मौसम सफा रहनेछ ।'

वन डढेलो नियन्त्रणकै कारण ललितपुरमा दुई जनाले ज्यान गुमाइसकेका छन् । गोदावरी नगरपालिका-४ बडीखेलस्थित तपेश्वर सामुदायिक वनमा लागेको डढेलो निभाउने क्रममा शङ्कर पहारीको गत मङ्गलबार तथा रमेश पहारीको आज बिहान मृत्यु भएको हो ।

प्राधिकरणका डढेलो विज्ञ सुन्दर शर्माले लामो समयसम्म पानी नपरेको र सुक्खा भएका कारण वन डढेलो नियन्त्रणमा आउन गाह्रो भइरहेको बताए छन् । 'देशभर डढेलोको अवस्था विकराल बनेको छ । नेपालको भौगोलिक विकटताका कारण नियन्त्रणमा थप समस्या उत्पन्न भइरहेको छ', उनले भने, 'पानी परेको छैन तर हावाहुरीले वारिको आगो पारि पुऱ्याएर डढेलो फैलिरहेको छ ।'

उनका अनुसार डढेलोबाट सल्यान, सुर्खेत, कैलाली, दैलेख, डोटीलगायतका जिल्ला प्रभावित भएका छन् । वन डढेलोका कारण ज्यान र मानवीय बस्ती नै कसरी बचाउने भन्ने चिन्ता भएको उनको भनाइ छ । शर्माले वन डढेलोका कारण बर्सेनि ८० घर जल्ने गरेको जानकारी दिए ।

जनताको...

इलाम क्षेत्र नं २ मा नेकपा एमालेले सुभाष नेम्वाङका छोरा सुहाङ नेम्वाङलाई उम्मेदवार बनाएको थियो भने कांग्रेसले डम्वर खड्कालाई नै उम्मेदवार बनाएको थियो । निर्वाचनको परिणाम अनुसार नेम्वाङले २७७७२ मत ल्याएर विजयी भएका थिए भने खड्का पुन सुहाङ नेम्वाङसँग ५८३० मतको अन्तरमा पराजित भएका थिए ।

खड्का बाबुछोरा दुवैसँग पराजित भएका छन् । खड्काले २१८४२ मत ल्याएका थिए । इलाम २ मा रास्वपा र पहिचानवादीहरूको प्रभाव केही मात्रामा देखिएपनि एकीकृत समाजवादीले जम्मा ४०८ मत मात्र पाएकोले गर्दा एकीकृत समाजवादीलाई नराम्रो धक्का लागेको छ । एकीकृत समाजवादीका सम्मानित नेता झलनाथ खनालको जिल्ला इलाम नै भएपनि जनताले उनलाई पत्याएनन् । रास्वपाले त जमानसम्म बचाउन सकेन । बझाङ प्रदेश नं. १ क मा समेत एकीकृत समाजवादीले जमानत जोगाउन सकेन ।

मुलुकमा ठुला दलप्रति जनताको विश्वास घट्दै गएको विश्लेषण भईरहँदा हालै सम्पन्न भएको उपनिर्वाचनमा कांग्रेस र एमालेलाई नै जनताले विश्वास गरेको भएपनि जनस्तरमा भने एमाले प्रति नै बढी विश्वास भएको मत परिणामले देखाएको छ । अहिलेकै अवस्था कामय भए २०८४ को निर्वाचनमा नेकपा एमाले नै ठुलो पार्टी बन्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । यदि एक्लाएक्लै निर्वाचनमा गएमा ।

आईपिओ...

निष्कासन गरेका कम्पनीको विषयमा छानबिन भइरहेको छ । अंकित मूल्यमै आएका कतिपय कम्पनीको वित्तीय विवरण पनि कमजोर भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छ । लगानीकर्ता र सासंदले अर्थमन्त्री पुनलाई भेटेर वित्तीय विवरण कमजोर भएका र प्रिमियम मूल्यमा आउन लागेका कम्पनीको आइपिओ निष्कासन रोक्नुपर्ने भन्दै ध्यानाकर्षण गराएका थिए । आइपिओ निष्कासनमा सबैतिरबाट प्रश्न उठ्न थालेपछि कुनै पनि पदाधिकारीले जोखिम मोल्न नचाहेको बोर्डका एक अधिकारीले बताए । उनले भने, 'आइपिओको विषय अहिले निकै गम्भीर छ, त्यसैले पूर्णरूपमा अध्यक्ष नआएसम्म जोखिम नमोलौँ भन्ने हो ।'

हालै प्रमाणीकरण भएको धितोपत्रसम्बन्धी ऐन २०६३ को संशोधनले अर्थ मन्त्रालयको सदस्यलाई नै बोर्ड अध्यक्षको अधिकार दिएको छ । अर्थ मन्त्रालयको बोर्ड सदस्यको हकमा धितोपत्रमा सहसचिव रितेश शाक्य रहेका छन् । शाक्यलाई अध्यक्षबराबरकै अधिकार प्राप्त भए पनि बोर्डमा गएका छैनन् । शाक्य अहिले अर्थमन्त्रालयको बजेट लेखन शाखामा छन् । बजेट लेखनमा व्यस्त भएपछि उनी बोर्डमा नआएको बोर्डकै एक अधिकारीले बताए ।

'अर्कोतर्फ शाक्यलाई अध्यक्षबराबरको अधिकार मात्र रहेको हो, पूर्ण अध्यक्ष होइनन्,' ती अधिकारीले भने, 'पूर्ण अधिकार हुन र बोर्डमा काम नै गर्न आउन त अर्थ मन्त्रालयको जिम्मेवारी छाडेर शपथ खाएर आउनुपर्छ ।' शाक्यको अनुपस्थितिमा पनि बोर्ड बैठक बसेको छ । बैठकले अन्य नीतिगत निर्णय गरे पनि आइपिओ निष्कासनको विषय प्रवेश नै नपाएको ती अधिकारीले बताए । धितोपत्र बोर्डका उपकार्यकारी निर्देशक अम्बिका गिरीले अध्यक्ष छनोटको प्रक्रिया अघि बढिसकेको र नयाँ अध्यक्ष आएपछि अघि बढ्ने बताए ।

यी नेताहरुको..

केपी ओलीविरूद्ध उभिँदै आएका भीम रावल २०७८ मंसिरमा चितवनमा भएको एमाले १० औँ महाधिवेशनसम्म आईपुग्दा पार्टीभित्र एक्लै भईसकेका थिए ।

विधि विधानको कुरा उठाएर प्रक्रियामार्फत पार्टीमा नेतृत्व चयन हुनुपर्दछ भन्ने सिद्धान्तमा टेकेर अध्यक्ष केपी ओलीसँग प्रतिस्पर्धा गरेपछि रावलको भविष्य लगभग सकिएको छ । अबको केही दिनभित्रमा उनी एमाले छोड्ने पक्षमा रहेका छन् । नयाँ पार्टी खोलेर स्थापित हुन समय लाग्ने भएकाले उनी कुनै पार्टीमा मिले एक पटक निर्वाचन लड्न सक्ने अवस्थामा देखिएका छन् ।

रावलभन्दा अग्रज र एमालेको माथिल्लो तहमा रहेका वामदेव गौतमको पनि अवस्था रावलको जस्तै रहेको छ । एमालेमा हुँदा रावल र गौतम उपप्रधानमन्त्री सहित पटक पटक मन्त्री भएका व्यक्ति हुन् । २०५६ सालमा पार्टी विभाजन गरेर र नयाँ पार्टी खोलेका गौतमले त्यसबेला एकसिटसम्म जित्न सकेको थिएनन् । त्यसपछि उनी एमालेमै फर्किएका भएपनि अहिले उनले नयाँ पार्टी खोलेर गुमनाम जस्तै रहेका छन् ।

गौतम नेकपामा रहँदा कहिले ओली पक्षमा र कहिले दाहाल+माधव नेपालको पक्षमा लागेर हलीमुली गर्दै आएका भएपनि नेकपा विभाजित भएपछि उनले दुवै नलागि उनी अलग बसेका छन् । उनीपनि अहिले राजनीतिक किनारमा पुगेका छन् । अहिले गौतम राष्ट्रिय सभाको सदस्य रहेका छन् । तर उनको राजनीतिक हैसियत भने प्राय समाप्त भएको जस्तो देखिएको छ ।

त्यसैगरी मधेश केन्द्रीय राजनीतिमा छुट्टै पहिचान बनाएका राजेन्द्र महतोका अवस्था पनि उस्तै रहेको छ । कुनैबेला सद्भावना पार्टीको नेतृत्व गरेका महतोको संसद र संविधानसभामा प्रतिनिधित्व होस् वा नहोस् सरकारमा भने बाह्रैमास प्रतिनिधित्व गरिहन्थे । पछिल्लो समयमा लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टीबाट अलग रहेका छन् ।

मधेशवादी दलहरू फुट्ने र जुट्ने क्रम जारी रहेको बेला महतोले पार्टी परित्याग गरी मधेश केन्द्रीत अभियान चलाउँदै आएका भएपनि उनी समेत अहिले दलविहिन अवस्थामा रहेका हुनाले अब उनी कुन पार्टीमा आवद्ध हुन्छन् कि नयाँ पार्टी खोल्छन् भन्ने विषय भने बाँकी नै रहेको छ । यसरी पटक पटक उपप्रधानमन्त्रीसहित मन्त्री बनेका व्यक्तिहरू आफ्नै महत्वकांक्षाले गर्दा अहिले राजनीतिमा गुमनाम जस्तै देखिएका मात्र छैनन् उनीहरूको राजनीतिक यात्रा नै समाप्त हुन लागेको छ ।

भ्रष्टाचारीहरुलाई...

भने फुकुवा भएको छ । यहि कारणले गर्दा न्यायाधिशहरूले मनपरी फैसला गर्दछन् भने जनताले लगाउँदै आएको आरोपलाई पुष्टि गरेको छ । अब सबै भ्रष्टाचारीहरूले निलम्बन फुकुवाको माग गर्दै सर्बोच्च पुग्ने बाटो खुल्ला भएको छ ।

सांसद गुरूङले अब संसदमा गएर सुशासन र भ्रष्टाचारको विरोध गर्दछन् । उनी कानुन निर्माणको भूमिकामा पुगेका छन् । जो व्यक्ति आफैँ भ्रष्टाचारी ठहर भएका छन् त्यस्ता व्यक्तिले बनाएको कानुन कस्ता होलान् ? अब भ्रष्टाचार मुद्दामा दोषी ठहरिएका व्यक्तिले सांसदलको हैसियतमा काम गर्न मिल्छ कि मिल्दैन भन्ने विषयमा सम्वैधानिक अदालतले व्याख्या गर्नुपर्ने भएको छ ।

यसभन्दा पहिला पनि सांसदहरू भ्रष्टाचारी ठहर भएर निलम्बनमा पर्ने गरेका थिए । उदाहरणका लागि तत्कालिन सांसद हरिनारायण रौनियार निलम्बनमा परेपछि उनी सर्बोच्चमा पुगेर आफ्नो निलम्बन फुकुवा गरि पाउँ भनि रिट निवेदन दिएकोमा त्यसैबेला निलम्बन कानुन अनुसार नै भएको भन्दै सर्बोच्चले रिट निवेदन नै खारेज गरी दिएकाले गर्दा उनी २०७४ देखि २०७९ सम्मको समयमा अधिकांश समय निलम्बनमै रहेका थिए ।

त्यो नजिर र त्यसभन्दा पहिला सर्बोच्च अदालतले प्रतिपादन गरेका सिद्धान्त र नजिरहरूलाई वेवास्ता गर्दै न्यायाधिश शर्माद्वयले मनलाग्दी फैसला गरेर अदालतको गरिमा माथि नै आघात गरेको आरोप न्यायलयभित्रै चर्चाको विषय बनेको छ । यस विषयमा अब प्रधानन्यायाधिशले नै उक्त आदेशलाई पूर्ण इजलासबाट बदर गराउनुपर्ने र भ्रष्टाचारीहरूको पक्षमा फैसला गर्ने न्यायाधिशहरूलाई कारबाही गर्नपर्ने आवाज समेत उठ्न थालेको छ ।

एउटै प्रवृत्तिको भ्रष्टाचारको मुद्दामा अलग अलग आदेश कसरी हुन्छ ? के भ्रष्टाचरीहरूका लागि देशलाई स्वर्ग बनाउने कि न्यायको पक्षमा लाग्ने भन्ने निर्णय गर्ने अधिकार प्रधानन्यायाधिशकै हातमा रहेकाले गर्दा सम्वैधानिक इजलासको बैठक नै राखेर यस विषयमा तत्काल निणय हुनुपर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । व्यक्तिको अनुहार हेरेर निर्णय दिइनु भनेको जनताले न्याय नपाउनु नै हो । त्यसैले अब प्रधानन्यायाधिश यस विषयमा मौन रहनु उपर्युक्त हुन सक्दैन ।

नेपाली कांग्रेस...

भ्रष्टाचार लगायत अन्य मुद्दामा परेका हुनाले अन्य दलका नेता र कार्यकर्ताहरूका बारेमा प्रश्न उठाउने नैतिक अधिकार कांग्रेसलाई हुँदैन/छैन ।

मोहनबहादुर बस्नेत मन्त्री हुँदै अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले बयान दिन बोलाउँदा बयान दिन आनाकानी गरेर बसे अख्तियारले कडा कदम चाल्ने भन्दै पत्र पठाएपछि झण्डा हल्लाउँदै उनी बयान दिन पुगे । त्यसबेला किन कांग्रेसले बस्नेतको राजिनामा मागेन ? आरोप लाग्ने वित्तिकै राजिनामा दिनु पर्दैन प्रमाणित नभएसम्म भने कांग्रेसले अहिले गृमन्त्रीका राजिनामा माग्नु र संसद चल्न नदिने अभिव्यक्ति दिनु कति उचित हुन सक्छ ? कानुन निर्माताहरू नै अपराधमा संलग्न हुने भएकाले गलत गर्ने व्यक्तिलाई कानुन बनाउने अधिकार हुँदैन भन्ने हेक्का कांग्रेसलाई होस् ।

डढेलोबाट बचौं र बचाऔं ।

- सलाई, लाईटरजस्ता प्रज्वलनशील वस्तु बालबालिकाले भेट्ने ठाउँमा नराखौं,
- जंगलमा सलाई तथा लाईटको प्रयोग नगरौं र गर्ने पर्ने भए सावधानीपूर्वक प्रयोग गरी राम्रोसँग निभाऔं,
- सानो असावधानीले जंगलमात्र होईन आसपासका बस्तीसमेत उजाड हुन सक्छन्,
- जन, धन र वनको संरक्षण गरौं ।

सचेत बनौं, डढेलोबाट आफू पनि बचौं र अरुलाई पनि बचाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार